

A b
Ç D
G h
J K
n N
p R
Ş T
ü V

BİR HARF
BİN İSTANBUL

OKUMA
YAZMA
ÖĞRETİMİ
REHBERİ

2019

İSTANBUL
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖNSÖZ

Eğitim, bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Bu sosyal süreçlerde, günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olan dil; insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli ve en temel araç niteliğindedir.

Dil; duygu, düşünce ve isteklerin aktarılmasını sağlar. Çocuklara istenen düzeyde ve standartlara uygun olarak okuma yazma becerileri kazandırmak önemle üzerinde durulan bir konudur. Çocuğun öğrenim yaşamının başlangıcında yer alan ilk okuma-yazma öğretimi tüm derslerin temelini oluşturur. Okuyamayan, okuduğunu anlayamayan, düşündüğünü yazılı olarak ifade edemeyen bir öğrenci; okul derslerinde başarılı olamaz. Okuma-yazma becerilerinin kazanılması, okul yaşamını hatta daha sonraki yaşamını da etkileyen bir özelliğe sahiptir. Doğru ve hızlı okuyan, okuduğunu yerli yerince yorumlayan, sözlü ve yazılı anlatımı iyi yapabilen öğrencilerin, bütün hayatında başarılı olacağı muhakkaktır.

İlk okuma öğretiminin başarılı sonuçlanmasında öğretmenin rolü büyüktür. Çünkü okuma-yazma öğrenirken zorlanan bir kişide okuma korkusu oluşabilir. Okuma-yazmaya karşı olumsuz bir tutum içinde olabilir.

Okuma-yazma becerilerini yeterli düzeyde kazanamayan öğrenciler için okuma-yazma öğretiminde kullanılan yöntemin seçimi önemlidir. Öğretmen, ara sınıflarda okuma-yazma becerilerini yeterli düzeyde kazanamayan öğrencilerin zihinsel ve fiziksel gelişim özellikleri dikkate alarak okuma-yazma öğretiminde kullanılacak yöntem ve metot seçimine özen göstermelidir.

Ara sınıflarda (2-12. sınıf) okuma-yazma bilmeyen ve okuma- yazma becerilerinde güçlük çeken öğrencilerin ilk okuma- yazma becerilerini geliştirebilmek, ilk okuma-yazma öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri bu öğrencilere göre uygulayabilecek yeterli bilgiye sahip öğretmenler yetiştirebilmek amacıyla “Bir Harf Bin İstanbul” projemizi hayata geçirdik. Bu kapsamda öğretmenlerimize farklı ilk okuma- yazma öğretim yöntem ve teknikleri konusunda yol gösterici olabilmesi amacıyla “ Okuma-Yazma Öğretimi Rehberi” hazırladık. Bu rehberin ilgili bütün eğitimcilerimize faydalı olması temennisiyle...

Levent YAZICI
İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü

GİRİŞ	4
1. GELENEKSEL YAKLAŞIMLAR	6
1.1. PARÇADAN BÜTÜNE YAKLAŞIMI	6
1.1.1. Harf (Alfabe) Yöntemi	6
1.1.2. Ses (Fonetik) Yöntemi	6
1.1.3. Hece Yöntemi	6
1.1.4. Ses Temelli Cümle Yöntemi	6
1.2. BÜTÜNDEN PARÇAYA YAKLAŞIMI	18
1.2.1. Çözümleme yöntemi	18
1.2.2. Öykü Yöntemi	22
2. ÖZEL EĞİTİM NEDİR?	26
2.1. ÖZEL EĞİTİM YÖNTEMLERİ	28
2.1.1. UYGUN OLMAYAN DAVRANIŞIN ORTAYA ÇIKMASINI ÖNLEME	28
2.1.2. GÖRMEZDEN GELME/ETKİN ALDIRMAZLIK	
2.1.3. SÖNME	29
2.1.4. TEPKİNİN BEDELİ	30
2.1.5. MOLA	30
2.1.6. AŞIRI DÜZELTME/ ONARMA	30
2.1.7. BEDENSEL CEZA	31
2.2. KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ	
2.2.1. DENEME YANILMA YÖNTEMİ	33
2.2.2. TÜM DİL YAKLAŞIMI	33
3. SES TAKVİMİ	34
4. HECE TABLOSU	34
5. KELİME TABLOSU	35
6. CÜMLE TABLOSU	36
7. OKUMA METİNLERİ	37-52
8. BAKARAK YAZMA VE SÖYLENENİ YAZMA METİNLERİ	52

GİRİŞ

Günümüzde bilgi edinimi ve aktarımı, büyük ölçüde okuma ve yazmaya dayanmaktadır. Çünkü okuma, sistemli bilgi edinmenin, farklı bakış açıları kazanmanın, doğru ve sağlam sonuçlara varabilmenin temelini oluşturur. Aynı şekilde günümüz toplumunun en önemli gereksinimlerinden biri; işlek, okunaklı bir yazı becerisidir. Bu sebeple ilköğretim birinci sınıftan itibaren hızlı, doğru, anlayarak ve eleştirerek okumanın, işlek ve estetik görünümlü bir yazı yazmanın temeli ilk okuma yazma öğretimi ile atılır (Akyol ve Duran, 2010).

Giderek karmaşıklaşan ve gelişen günümüz dünyasında, okuma ve yazmanın önemi gittikçe artmaktadır. Bugünün küresel dünyasındaki işlevsellik, okuma yazmada dünkü bilgilerden daha üst düzeyde bir okuma yazmayı gerektirmektedir. Yarının vatandaşları için bu gereksinimler daha da artacaktır. Bugünün ve yarının okuryazarları, seçici ve yeterli olmaya ihtiyaç duyacaklardır. Daha yalın bir anlatımla; bilgi bombardmanı karşısında öğrenciler, kendileri için önemli olan bilgileri seçmek durumunda ve hatta yeterli olmak zorunda kalacaklardır (Gunning, 2003, s. 16). Risko (2012), bu konuda öğrencilerin her yıl bir önceki yıldan bir adım önde olmak için yoğun bir çaba sarf etmek zorunda kalacaklarını ifade etmektedir. Türkiye’de benzer bir durum söz konusudur. İlk kez 1967 yılında dünyadaki okuma yazma bilmeme sorununa dikkat çekmek amacıyla UNESCO tarafından ilan edilen 8 Eylül Dünya Okuma Yazma Günü’nde ödül alan Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV] (2006), Türkiye’de 7 milyonu aşkın bireyin okuma yazma bilmediği ve bunların büyük bir çoğunluğunun da kadınlardan oluştuğunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye’de 2013 yılında 25 ve daha yukarı yaşta olan ve okuma yazma bilmeyen toplam nüfus oranı %5,7’dir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2014). Bu veriler, ülkemizde halen okuma yazma bilmeyenlerin olduğunu göstermektedir. Çok farklı okuryazarlıklardan söz edildiği bilgi ve teknoloji çağında bireylere tüm okuryazarlıkların temelini oluşturan temel okuma yazma becerilerinin öncelikle kazandırılması gerekmektedir.

Okuma-yazma becerisi, gerek ilkokulda, gerekse bütün öğrenim hayatı boyunca, öğrencilerin yalnız Türkçe dersinde değil, öteki derslerde de başarılarını kuvvetle etkiler. Doğru ve süratli okuyabilen, okuduğunu iyi anlayabilen, kelime hâzinesi geniş Türkçeyi sözlü ve yazılı olarak iyi kullanabilen öğrencilerin, bütün derslerde başarı göstermeleri ihtimali yüksektir. Aslında, birçok hallerde okullardaki başarısızlığın temelinde okuma, anlama ve ifade yetersizlikleri yatmaktadır. Bu yetersizliklerin birçoğu ilkokuma ve yazma öğretimi sırasında iyi alışkanlıkların kazandırılmamasına bağlanabilir (Öz, 1997:3). Gelişmiş bir ilkokuma becerisine sahip birey, kendi uğraş alanında önemli görevlere gelecek, mesleğinde ilerleyecek, istenilen bilgi birikimine sahip olacak, bu bilgileri çevresiyle paylaşacaktır. Okuma, aynı zamanda öğrenmenin en etkin aracıdır, iyi okuyan ve okuduğunu tam ve doğru olarak anlayan bir öğrenci derslerinde de başarılı olacaktır. Çünkü ilkokuma öğretimi, tüm derslerin temelidir. Okuma yazma; düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, eleştirme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi çeşitli yetenekleri geliştirerek beyin teknolojisi oluşturmaktadır (Çelenk, 1999: 18-20).

İlkokuma-yazma öğretimi, belirli yöntem, teknik ve araçların sistemli bir şekilde kullanılmasını gerektiren bir çalışma alanıdır. Ancak böyle sistemli bir çalışma ile ilkokuma-yazma faaliyetleri öğretmen ve öğrenciler için zevkli bir hale gelebilir ve istenen amaca ulaşılabilir. Okuma öğretimi ile ilgili farklı yöntemler vardır. Farklı okuma yöntemlerinin, çocukların okumaları üzerinde farklı etkileri olduğuna ilişkin araştırma (Brabham ve Lynch-Brown, 2002; Popplewell ve Doty, 2001) bulgularının yanı sıra, hiçbir yöntemin mükemmel olmadığını, tek bir yöntem veya yaklaşımdan çok öğretmenin daha önemli olduğuna ilişkin açıklamalarda mevcuttur (Duffy ve Hoffman, 1999). Bu görüşe göre farklı yöntem ve yaklaşımları bilen öğretmen, öğrencilerin ihtiyacına göre hangi metodu ve materyali kullanacağına karar verir. Bell ve Perfetti (1994) ise yaptıkları çalışmada okuma ile genel olarak dili anlamanın ilişkili olduğunu saptamışlardır. Bu da kişilerin sahip olduğu diğer özelliklerin de okuma başarısı üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir.

Bütün bu bilgilerden hareketle baş döndürücü bir değişim ve gelişim çağını yaşayan dünyamızda, çağın gerektirdiği beceri ve yeterliliklere sahip bireyleri yetiştirmek için en önemli beceri ilkokuma ve yazma becerileri, okuma ve okuduğunu anlama becerileridir. Bu becerilerin kazandırılmasında görev alacak öğretmenlerin bireysel öğrenme farklılıklarını gözeterek ilkokuma yazma ve okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde yeterliliğe sahip olması son derece önemlidir.

İlimizde 2019-2023 Stratejik Plan hazırlık çalıştayında yapılan GZFT Analizinde, Tehditler bölümünde okumaz-yazmaz nüfusunun varlığı ilimiz eğitim hedeflerine ulaşmada bir engeldir. Ayrıca İl Millî Eğitim Müdürlüğü Stratejik Pla-

nında Performans Göstergelerinden biri olan PISA, alt yeterlilik (1a/1b) düzeyindeki toplam öğrenci oranı (%), Okuma Becerileri Bir Harf Bin İstanbul Projesinin hedefleriyle eşleşen göstergelerden biridir. İlimiz Stratejik Planında yer alan diğer bir performans göstergesi olan öğrenci başına okunan kitap sayısı da projemizin hedefleriyle uyuşmaktadır.

Bir Harf Bin İstanbul projesinin amacı; ilkokuma yazma bilmeyen öğrencilere ilkokuma yazma becerisi kazandırabilmek, okuma ve okuduğunu anlama becerileri zayıf olan öğrencilerin okuma ve okuduğunu anlama becerilerini artırabilmek; ilkokuma-yazma ve okuma ve okuduğunu anlama yöntem ve teknikleri bakımından yeterli bilgiye sahip öğretmenler yetiştirmektir.

Projenin amaçları:

İlkokul, ortaokul ve liselerde, ara sınıflarda (2-12. sınıf) okuma- yazma bilmeyen ve okuma-yazma becerilerinde güçlük çeken öğrencilerin ilk okuma-yazma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirebilmek; ilk okuma-yazma öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri okuma-yazma bilmeyen veya okuma-yazmada güçlük çeken öğrencilere göre uygulayabilecek yeterli bilgiye sahip öğretmenler yetiştirmektir.

Bu amaçtan hareketle projemizin **Hedefleri;**

- İlimizde ara sınıflarda öğrenim gören okuma-yazma bilmeyen öğrencilere okuma-yazma becerisi kazandırmak,
- İlimizde ara sınıflarda öğrenim gören okuma ve okuduğunu anlama becerileri yönünden yetersiz öğrencilerin okuma ve okuduğunu anlama becerilerini artırmak,
- İlk okuma ve yazma, okuma ve okuduğunu anlama yöntem ve teknikleri konusunda yeterliliğe sahip formatör öğretmenler yetiştirmektir.

İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

Günümüzün ve geleceğin öğrencilerinin yetiştirilmesinde, ilk okuma-yazma öğretiminin amacı; sadece okuma ve yazma gibi becerilerin kazandırılması değil, aynı zamanda düşünme, anlama, sıralama, sorgulama, sınıflama, ilişki kurma, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerin de geliştirilmesini içermektedir. Bu süreçte Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, öğrenmeyi yaşam boyu sürdürme gibi becerilerin de geliştirilmesi beklenmektedir. Buradan hareketle, ilköğretim birinci sınıftan itibaren etkili bir okuma-yazma öğretimini gerçekleştirmek; düşünen, anlayan, sorgulayan, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi kullanabilen ve sorun çözebilen bireylerin yetişmesi amaçlanmıştır.

Çağın gereklerine ve öğrencinin gelişim düzeyine uygun bu becerilerin geliştirilmesi; bazı eğitim yaklaşım ve modellerini göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir. Bunlar: Çoklu Zekâ, Yapılandırmacı Yaklaşım, Beyin Temelli Öğrenme, Öğrenci Merkezli Öğrenme, Bireysel Farklılıklara Duyarlı Öğretim gibi yaklaşım ve modeller olmaktadır.

OKUMA YAZMA ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE MODELLERİ

1) GELENEKSEL YAKLAŞIMLAR

1.1. PARÇADAN BÜTÜNE YAKLAŞIMI

Okuma yazma öğretiminde kullanılan en eski yaklaşımdır. Uygulamada, harf (alfabe), ses (fonetik), fonomimik, fonoscript, psikofonetik, laubach, hece vb. yöntemlerden faydalanılır (Güneş, 2007). Bu yaklaşım için, tümevarım, sentez, bileşimsel yöntem gibi terimlerde kullanılmaktadır (Calp, 2003).

1.1.1. Harf (Alfabe) Yöntemi

Ülkemizde ve dünyada en uzun süre okuma yazma öğretiminde kullanılmış yöntemdir. Okuma için önce alfabedeki harfler öğretilir. Öncelik sesli harflerle başlar. Sonrasında alfabetik sıraya göre sessiz harflerle devam eder.

1.1.2. Ses (Fonetik) Yöntemi

Bu yöntem, seslerin adlarını vererek değil, sesi tanıtarak işe başlamaktadır. Harfin sesi verilirken sadece “sss” diye ses çıkarılır. Harfin önüne “e” sesi getirilmez. Daha sonra bilinen ünlüler arkasına eklenerek heceler ve sözcükler oluşturulur (Gray 1964, 89; aktaran Gülerüz 1997, 2).

Ses metodunda; anlamlı bir kelime ve onun sesi birleştirilir: İnek=İ, Kedi=K, Deve=D, Tavuk=T... gibi. Anlamlı bir kelime veya bu kelimenin resmi ile sesi ve harf birbirine bağlanır (Ferah 2001, 81).

1.1.3. Hece Yöntemi

Okuma yazma öğretiminde temel unsur olarak heceyi dikkate alan bir yöntemdir. Bu yöntemde önce heceler öğrencilere tanıtılır. Hecelerden sözcük, sözcüklerden cümleler yapılarak öğrencilere okuma yazma öğretilir (Cemaloğlu, 2000).

1.1.4. Ses Temelli Cümle Yöntemi

Bu yöntemin adı “Ses Temelli Cümle Yöntemi”dir. Bu metot, daha önceden ülkemizde uygulanmış olan harf metoduyla cümle metodunun birleştirilmesinden üretilmiştir. Harf metodunun basitlik ve sadeliği ile cümle metodunun bütünü görme ve hızlı okuma, anlama gibi artılarını birlikte kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğretmen işin başında bu metodu genel olarak incelemeli, ön bilgi hazırlığı yapmalıdır.

Harf guruplarıyla çalışmalarda ilk iş harflerin isminin/sesinin bilinmesidir. Harf isimleri/sesleri öğrencilere onların önceden bildiği belli sembollerle öğretilmeli ve o harf unutulursa hep o sembolle hatırlatılmalıdır. İlk harf “e”; e bebeğim e, e, e... şeklinde öğrencinin önceden bildiği yaşantı sembolüyle öğretilir. “a” harfi; şaşkırmada kullanılan “a...!” ünlem kelimesiyle veya doktorun boğazı hasta olan çocuklara söylediği “aaaa” sesiyle öğretilir. Bunun gibi “rrrr”; motor sesi, “ssss”; musluk su sesi, “zzzz”; arı sesi, “mmm”; beğenme sesi olarak kavratılır. Bu şekilde öğretilmeyecek olan “t, ç, k, b, d” gibi sesler; “t, at, - ç, iç, - k, ok, - b, ba, baba - d, de, dede” gibi sembol hece veya kelimelerle eşleş-tirilerek öğretilir, unutulduğunda bu sembollerle hatırlatılıp pekiştirilir. Büyük ve küçük harfler birlikte

öğretilmelidir. Ancak çalışmalarda küçük harf ağırlıklı çalışılmalıdır. Harflerin yazım çalışmalarına öğrencilerin daha önceden öğrendiği şekilde devam edilmelidir. Yanlışlar varsa düzeltilmeli, çok eksik varsa harf ilk öğretilirken yazım çalışması da yapılmalıdır. Ara sınıflar okuma yazma öğretiminde öğrencilerin bu çalışmalarını daha önceden yapmış olduğu düşünülerek daha çok hatırlama ve pekiştirme çalışmaları yapılması uygun olur.

Öğrenciler yazı yazarken ve okuma yaparken; göğüslerini yazı masasına dayamamalı, her iki kolun üçte ikisi masa üzerinde durmalı, ayaklar rahat vaziyette yan yana yere basmalıdır. Göz ile materyal arasındaki uzaklığın 25-30 cm olması gerektiği sıklıkla hatırlatılmalıdır.

Öğrencilerin yazı yazarken kalemi baş, işaret ve orta parmakları arasında rahat ve serbest tutmalarına, işaret parmağını fazla bastırmamalarına dikkat edilmelidir. Kalemi doğru tutmak, yazı yazmak için önemlidir. Kalem, çok sıkılmadan ve bilek zorlanmayacak şekilde tutulmalıdır.

Öğrenciler, yazı yazarken kâğıdı eğimli tutmayı tercih edebilir. Bu durumda öğrencilere baskı yapılmamalı, yazı kolaylığı açısından kâğıt tutuşu konusunda esnek davranılmalıdır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın ilk okuma yazma öğretiminde "Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi" yaklaşımı benimsenmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ilk okuma yazma öğretimine ayrı bir önem verilmiş ve "Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi" benimsenmiştir. İlk okuma yazma öğretimi tırnaksız dik temel harflerle gerçekleştirilir.

İlk okuma yazma öğretimi, temel düzeyde okuma ve yazma becerileri ile sınırlı değildir. Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, analiz sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesinde ilkökuma yazma öğretiminin önemli bir işlevi vardır. Bu bağlamda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya dönük becerilerin kazandırıldığı bir ilk okuma yazma öğretimi amaçlanmaktadır.

Ses Temelli Cümle Yöntemi'nde, ilk okuma-yazma öğretimine seslerle başlanmaktadır. Anamlı bütün oluşturacak birkaç ses verildikten sonra seslerden, hecelere, kelimelere ve cümlelere ulaşılmaktadır. İlk okuma-yazma öğretimi, cümlelere kısa sürede ulaşılabilecek şekilde düzenlenmektedir.

Okuma ve yazma, ilk okuma-yazma öğretimi boyunca birlikte sürdürülmektedir. Okunan her öge yazılmakta; yazılanlar da okunmaktadır.

a. Ses Temelli Cümle Yönteminin Özellikleri

Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Ses Temelli Cümle Yöntemi'nde ilk okuma-yazma öğretimi, dinleme, konuşma becerilerinden kopuk, sadece okuma-yazma becerilerini geliştirme olarak değil; Türkçe öğretiminin üç öğrenme alanı ile birlikte yürütülmektedir.
- İlk okuma-yazma öğretimine seslerle başlanması, seslerin birleştirilmesi ile anamlı heceler, kelimeler oluşturulması ve cümlelere ulaşılması öğrencinin, bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. Ses Temelli Cümle Yöntemi, bu yönüyle yapılandırıcı öğrenme yaklaşımına uygundur.
- Bu yöntem; tek tip, belirli kalıplara sıkıştırılmış ve belirli sayıdaki cümlelerle ilk okuma-yazma öğretimi yerine; çokluluğa ve çeşitliliğe ağırlık vermektedir. Bu nedenle ilk okuma-yazma, öğretim sürecinde öğrencilerin çok sayıda ve çeşitli hece, kelime, cümlelerle, okuma-yazma öğrenmelerini gerekli kılmaktadır.
- Öğrencilere sunulan zengin içerik, onların temel düşünme becerilerini, yaratıcılıklarını ve zekâ alanlarının gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Okuma-yazma öğretiminde ilerleme, kolaydan zora doğru belirli bir sıra içinde yürütülmektedir.
- İlk okuma-yazma öğrenmeye yeni başlayan öğrencinin dikkat düzeyine uygun bir yöntemdir. Ses Temelli Cümle Yöntemi öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin dikkat düzeyinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.
- Yöntemin bir gereği olarak ilk okuma-yazma öğretiminde ses, harf, hece, kelime, cümle ve metin oluşturma sırası izlenmektedir. Bu süreç, öğrencinin cümle kurma ve metin oluşturma becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Öğrenciler hece, kelime, cümle ve metin oluşturma sürecine bizzat katıldıklarından bu yöntem öğrencilerin yaratıcılığını geliştirici olmaktadır.

- Bu yöntemle ilk okuma-yazma öğretiminde, çok sayıda hece, kelime, cümle ve metinlerle çalışılmaktadır. Bu durum öğrencilerin cümleleri ezberlemesini engellemekte; tam tersine, cümleyi anlayarak öğrenmesini gerektirmektedir. Böylece öğrencilerin anlama düzeyleri gelişmektedir.
- Türkçede her harf bir sesi karşıladığından bu yöntem Türkçenin ses yapısına uygundur.
- Öğrencilerin duyduğu ve çıkardığı seslerin bilincine varması sağlanmakta; öğrencilerin dil gelişimine (doğru telâffuz, akıcılık, sesleri ayırt etme vb.) katkıda bulunmaktadır.
- Öğrencilerin bütün sesleri öğrenmesi, yazma sürecinde kelimeleri doğru yazmalarını kolaylaştırmaktadır.
- Öğrenciler yazı ile konuşma arasındaki benzerlikleri görmekte, yazının harflerin birleştirilmesiyle konuşmanın ise seslerin birleştirilmesiyle yapıldığını anlamaktadır.
- Öğrencilerin sözlü dilden yazılı dile geçmesini kolaylaştırmaktadır.
- Öğrencilerin ilk okuma-yazmayı öğrenme sürecinde bireysel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

b. Ses Temelli Cümle Yönteminin İlkeleri

İlk okuma-yazma öğretim sürecinde dikkat edilecek ilkeler şunlardır:

1. Öğrencinin ön bilgilerinden hareket edilmelidir.
2. Ağırlıklı olarak sentez yöntemi kullanılmalıdır.
3. Özellikle ve öncelikli olarak anlamlı heceler elde edilmelidir.
4. Aşağıdaki ölçütlerle oluşturulacak heceler:
  - Kolay okunması.
  - Dil de kullanım sıklığına sahip olması.
  - Anlamının açık ve somut olması.
  - Anlamı görselleştirilebilir olması (canlandırılabilir, resmedilebilir vb.).
  - İşlek hece yapısına sahip olmasına dikkat edilmelidir.
5. Kısa sürede cümlelere ulaşılmalıdır.
6. İmkânlar ölçüsünde görsellere başvurulmalıdır.
7. Somut öğelerden yararlanmaya ağırlık verilmelidir.
8. Hece tablosu hiçbir şekilde kullanılmamalıdır.
9. Öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanmalıdır. Bu amaçla aşağıdaki etkinlikler kullanılabilir:
  - Yeni öğrenilenleri önceki öğrenilenlerle ilişkilendirme.
  - Öğrenci defterlerine yazma.
  - Okunan ve yazılanları sergileme.
  - Çalışma kitaplarında yer alan etkinlikleri yapma.

Ses Temelli İlk Okuma Yazma Öğretimi

Bu yaklaşım doğrultusunda ilk okuma yazma öğretimi sırasında dikkat edilecek hususlar aşağıda sunulmuştur. İlkokuma yazma sürecinde şu aşamalar izlenmelidir:

1) İlk okuma yazmaya hazırlık

- a) Dinleme eğitimi çalışmaları
- b) Parmak, el ve kol kaslarını geliştirme çalışmaları
- c) Boyama ve çizgi çalışmaları

a) Dinleme Eğitimi Çalışmaları: Dinleme eğitimi çalışmaları ilk okuma yazma öğretiminin başında, ilk harfin (e) öğretimine geçmeden önce gerçekleştirilmeli ve tamamlanmalıdır. Öğrencilere harflerin sesleri verilmeden, doğal ve yapay ses kaynaklarından çıkan sesler dinletilmelidir. Dinletilen sesin kaynağını fark etmeleri sağlanmalıdır. Ardından doğal ve yapay ses kaynaklarına karşılık gelen duyduğu sesleri tanıma, ayırt etme ve taklit etme çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar esnasında müzik dersinin ilgili üniteleriyle ilişkilendirilmez. Dinleme eğitimi çalışmaları, öğrencilerin ilk okuma yazma öğrenirken ses harf ilişkisini daha kolay çözebilecekleri ve harfleri doğru ve net seslendirmelerini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu süreçte işitme engeli ve konuşma bozukluğu olduğu düşünülen öğrencilerin gözlemlenmesi gerekmektedir.

Profesyonel desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin ilgili kurumlara yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

b) Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları: Yazmaya başlamadan önce öğrencilerin parmak, el ve kol kaslarını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar boyama ve çizgi çalışmaları öncesinde öğrenciyi destekleyecek nitelikte olmalıdır.

c) Boyama ve Çizgi Çalışmaları: Boyama ve çizgi çalışmalarına başlamadan önce öğrencilerin kalemi hangi eliyle tuttuğu tespit edilmelidir. Sol elini kullanan öğrenciler, sağ ellerini kullanmaları hususunda zorlanmamalıdır. İki elini de kullanabilen öğrenciler hangi elle daha rahat yazmakta iseler o eli kullanmaya teşvik edilmelidir.

Çizgi çalışmaları yazılacak harfin yapısal özelliklerine uygun olarak harflerin yazım yönleri, ana karakterleri ve yazım estetiği göz önüne alınarak öğrencilere el esnekliği kazandıracak nitelikte olmalıdır.

Dik temel harflerle yazmaya hazırlık için dik, eğik, dairesel ve yatay çizgiler çizdirilmelidir. Dik Temel yazma biçiminde dairesel çizgi öğretilirken saatin 2 noktasından başlanmalı, sola doğru eller kâğıttan kaldırılmadan aynı noktaya gelene kadar çizdirilmelidir. Dik temel harflerin yazılış yönleri, soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru gösterilmelidir.

2) İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme

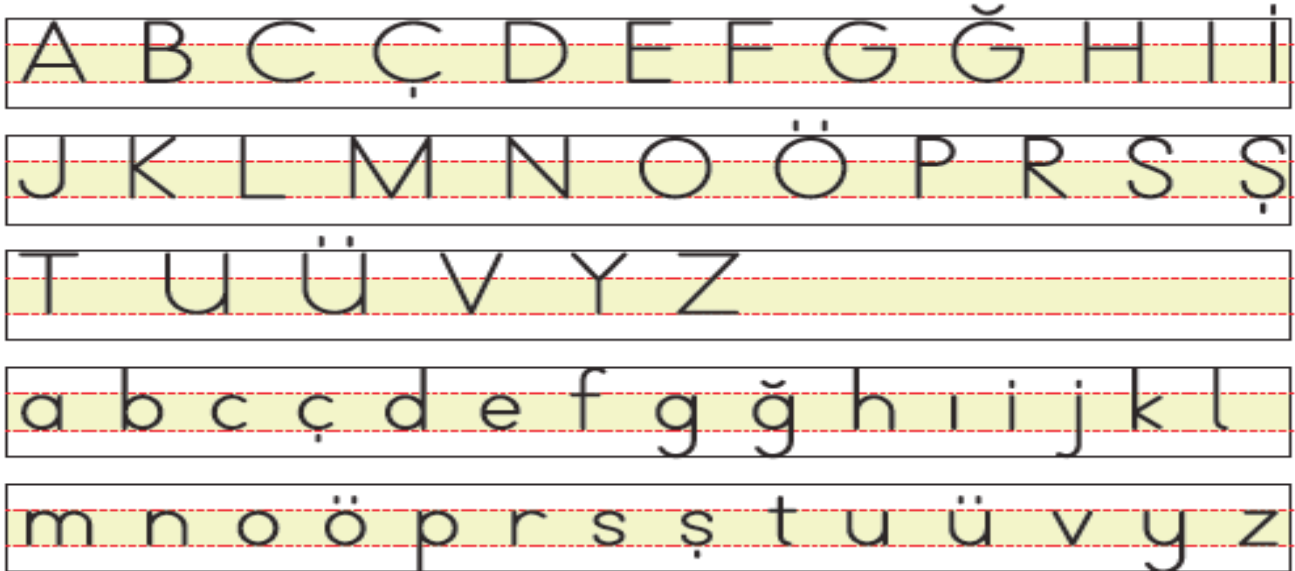
a) Sesi hissetme, tanıma ve ayırt etme

b) Harfi okuma ve yazma

c) Harflerden heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturma

d) Metin okuma

İlk okuma yazmada kullanılacak dik temel harfler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. TTKB Dik Temel Harfler

a) Sesi hissetme, tanıma ve ayırt etme

Okuma yazma öğretiminde ilk olarak ses hissettirilmelidir. Ses öğretilirken görselden hareketle harf senaryosu, tekerleme, şarkı ve bilmecelelerden yararlanılabilir. Ardından öğrencilere sesin karşılığı olan harf gösterilmeli ve ses harf ilişkisi kavratılmalıdır.

Sesi hissetme ve tanıma aşaması tanıtılacak sesin öğrenciler tarafından fark edilmesini sağlamaya yöneliktir. Bu aşamada aşağıdaki çalışma ve etkinlikler yapılmalıdır:

1. Kısa öyküler anlatma, drama yapma, tekerleme ya da şarkı söyleme gibi etkinliklerle ses hissettirilir.
2. Sesin geçtiği kelimeler örnekler buldurulur ve bu kelimeler söylenirken ilgili ses vurgulanır (Öğrenciler örnekler vermeye özendirilir.).
3. Görsellerden yararlanılarak sesi ayırt etme çalışmaları yapılır (Sesin bulunduğu ve bulunmadığı kelimelerin resimleri gösterilerek öğrencilerden bu kelimelerde ilgili sesin geçip geçmediğini belirlemeleri istenir).

Ses Verme Aşamaları

- Tanıtılacak sesle ilgili görselleri göster, sözcüğü söyle, sesi vurgula, öğrencilere tekrar ettir.
- Tanıtılacak ses ile ilgili drama yaptır: Sesi kızgın, üzgün, sevinçli, yüksek sesle, alçak sesle vb. söylettir.
- Tanıtılacak ses ile ilgili tekerleme, şarkı, mani, bilmece söylenebilir,
- Sesle ilgili resimler çizdir,
- Tanıtılacak sesin geçtiği bir öykü ya da bir olay anlatılabilir.
- Sesi sen söyle, sonra koro şeklinde farklı duygularla söylet.
- Sesin geçtiği kelimelere örnekler vermeleri istenebilir.
- Sesin diğer derslerde geçtiği sözcükleri buldur,
- Öğrencilerin adlarında bu sesin geçtiği örnekler bulunabilir.
- Sesin geçtiği görsellere örnekler verilerek tanıtılan ses vurgulanır.
- Öğrencilerden gösterilen görsellerde tanıtılan ses geçiyorsa sıralarına tıkırdamaları, geçmiyorsa herhangi bir ses çıkarmamaları istenebilir.
- Bir dizi görsel arasından sesin geçtiği görseli belirlemeleri istenebilir.
- Daha önce çalışılan ve sesin geçtiği görseller seçilerek sesin başta mı ortada mı ya da sonda mı geçtiğine karar vermeleri istenebilir.

Sesli Harflerin Öğretimi

'a,e,i,o,ö,u,ü' sesleri ile ilgili seslendirme ve yazma çalışması yapılır. Sesli harfler, bakmadan yazılınca, 'l' sesine geçilir. 'L-l' sesi ile ilgili bolca hece-sözcük çalışması yapılmalıdır.

b) Harfi okuma ve yazma

Ses harf ilişkisi kavratıldıktan sonra harflerin okunmasına ve yazılmasına geçilmelidir. Öğrenci yazma çalışmalarında harflerin yazım şekilleri, yönleri, geometrisi, eğimi, dikliği konusunda zorlanmamalıdır. Öncelikle öğrencilerin harfin temel formunu oluşturmaları beklenmelidir. Önce büyük harfin yazımı hemen ardından küçük harfin yazımı yönleriyle birlikte gösterilmelidir.

c) Harflerden heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturma

Birinci harf grubunun ikinci harfi olan "l" öğretiminden sonra hece öğretimine geçilmelidir. Hece öğretimi sırasında büyük harf kullanılmamalıdır. Hece tek başına değerlendirilmeli ve küçük harflerle gösterilmelidir. İlk önce "e" sesine, sonra "l" sesine vurgu yaparak iki sesin birlikte söylenmesi sağlanmalıdır.

Hece çalışması

1. Açık Hece: a,e,i,i,o,ö,u,ü
2. Önden Açık Hece: at,el,ip,oy,ör,un...
3. Kapalı Hece: yaz, koş,tut,gel...
4. Sondan Açık Hece: ba,ce,dı,,ti,mö...

- Sesli harfleri verdiğimiz için şimdi 'l-l' sesiyle hece çalışması yapalım.

• e   l
                 el

- Heceyi toplu olarak ve değişik duygularla okuyalım. (sevinçli, üzgün, kızgın, ağlamaklı vb.)

Hece ile ilgili resim, şarkı vb. diğer disiplinlerle ilişkilendirme çalışması yapalım.

Sondan Açık Hece: "le" hecesinde öğrenciler zorlanabilir. Bu aşamada bu tür hecelerle bolca çalışma yapmak ve sözcük türetmek gerekir.

- e-le el-le el ele Ela lale Lale (Büyük Harf kavramı burada verilmelidir.)
- Verilen ses sayısı arttıkça, daha çok hece, sözcük , cümle ve metin çalışması yapılacağından sorun ortadan kalkacaktır.

'k,n' Sesleri

- Önden Açık Hece Çalışması: ek, ak, ok, an, en, on (hemen sayılarla ilişkilendir.) un,in,ün,ön vb.
- Kapalı Hece çalışmaları: kek,kok,kan,kal,kel,Nil,nal...
- Sondan Açık heceler: ka, ke,ki, ku ,kö, kü...

b. Sesi Okuma ve Yazma

Sesin yazıdaki sembolü olan harflerin yazdırılmasında şunlara dikkat edilmelidir:

1. Öğretmen bu harfin nasıl yazıldığını tahtada göstermeli ve harfi öğrencilerle birlikte okumalıdır.
2. Alıştırma kitabındaki büyükçe çizilmiş harfin üzerinden ok yönünde yazma çalışması yaptırılarak öğrenciler harfin yazılışına hazırlanmalıdır.
3. Öğrencilerin, satır aralıklarına (dört çizgi üç aralık) yazılmış harf örneklerinin üstünden kalemleriyle gitmeleri sağlanmalıdır.
4. Öğrenciler dört çizgi, üç aralıktan oluşan satır aralarına harfleri yazmalı; öğrencilerin yazdıkları harflerin doğru yazımı ve seslendirilmesine özen gösterilmelidir.
5. Yazılması zor olan (a, A, k, y, g, G, f) harflerden önce, bu harflerin yazımına yönelik hazırlayıcı çizgi çalışmaları yapılmalıdır.
6. Seslerin(harflerin) öğretiminde alfabedeki sıralama değil; aşağıda verilen sıralama ele alınmalıdır. Bu sıralamada Türkçenin ses yapısı, harflerin yazım kolaylığı, anlamlı hece ve kelime üretmedeki işlevlik dikkate alınmıştır. Ayrıca, bu gruplardaki bazı seslerin (harflerin) yerleri değiştirilerek farklı gruplamalar da yapılabilir. Ancak bu düzenleme Türkçe Öğretim Programı'nın anlayışına, tematik yaklaşıma ve ses temelli cümle yöntemine uygun olmalıdır.

Ses Grupları

1. Grup	e, l, a, k, i, n	E, L, A, K, İ, N
2. Grup	o, m, u, t, ü, y	O, M, U, T, Ü, Y
3. Grup	ö, r, ı, d, s, b	Ö, R, I, D, S, B
4. Grup	z, ç, g, ş, c, p	Z, Ç, G, Ş, C, P
5. Grup	h, v, ğ, f, j	H, V, Ğ, F, J

Örnek: e+l = el kapalı hecesine ulaşılmalıdır.
Kapalı hecenin gösteriminden sonra açık hece gösterilmelidir.

Örnek: l+e = le açık hecesine ulaşılmalıdır.

Harflerde ilerlendikçe her zaman önce kapalı hecelere sonra açık hecelere ulaşılmalıdır. Ardından üç ve dört harfli heceler gösterilmelidir. Oluşturulacak üç ve dört harfli heceler öğrencinin anlamlandırabileceği kelimelerden seçilmelidir. Anlamını bilemeyeceği türden kelimelere yer verilmemelidir. Hece türlerinin tamamı kolaydan zora doğru aşamalı olarak tanıtılmalıdır.

Örnek: a, al, la, kel, kal, kalk

Bu heceleri oluştururken anlamlı ve işlek hecelere öncelik verilmelidir.

Kelimeler oluştururken görsellerle desteklenebilecek, öğrencinin ön bilgileriyle anlamlandırabileceği kelimelere öncelik verilmelidir.

Örnek: e + la = Ela

la + le = lale

ka + le = kale

e + lek = elek

Yeni oluşturulan kelimeler gösterildikten sonra cümle içinde kullanılmalıdır. Kelimelerin arasında uygun boşluklar bırakmaları sağlanmalıdır.

Örnek: elek Ela elek al.

Cümleler oluşturulurken okunuşu ve yazılışı öğretilmemiş kelimelerin yerine görseller kullanılmamalıdır.

c. Heceler, Kelimeler ve Cümleler Oluşturma

İlk okuma-yazma öğretiminin en önemli aşaması heceler üretme, hecelerden kelimeler, kelimelerden de cümleler oluşturmaktır. Bu aşamada aşağıdaki çalışmalar yapılmalıdır:

1. Verilen ilk iki sesin ardından bu seslerle ilgili hecelere ulaşılmalıdır.
2. Elde edilen hecelerle okuma ve yazma çalışmaları yapılmalıdır.
3. Verilen her yeni ses, önceki öğrenilenlerle ilişkilendirilmeli yeni heceler ve kelimeler oluşturulmalıdır.
4. Her ses grubu tamamlandıktan sonra yapılan çalışmalar gözden geçirilip değerlendirilmeli bir sonraki ses grubuna geçişte öğrencilerin daha önce verilenleri öğrenmiş olmalarına dikkat edilmelidir.
5. Sesler verildikçe üretilen heceler artacak bunlara bağlı olarak kelime ve cümle oluşturma süreci de kolaylaşacaktır. Bu süreçte elde edilen kelimelerden; özel adlarda cümle başlarında büyük harf yazımı ve kullanımından eş zamanlı olarak yararlanılmalıdır.
6. Elde edilen kelime ve cümlelerin anlamları üzerinde durulmalıdır.
7. Öğrenciler, kelime ve cümle oluşturmaya özendirilmelidir. Oluşturulan kelime, cümleler okunmalı ve yazılmalıdır.

Sözcük Çalışmaları

el	al	ek	ak	an	en
el	ala	eki	aka	ana	eni
ele	alan	ekin	akan	anam	enik
elek	nalan	eken	kan	anne	kene
	alaka	ekme	kanka	annem	Kani
	alamam	ekmek	kana kana	anneanne	kin
	Alman		kanal	anneannem	ilkin
			lakin	anane	nine

Diğer Disiplinlerle Okuma Yazma Öğretimi

1. Bedenini Tanıma

Organ	Resim	Organ	Resim	Organ	Resim
El					
Göz					
Kol					
Kulak					

2. Ailesini Tanıma

Aile Bireyleri	Resim	Aile Bireyleri	Resim

3. Okulun Bölümleri

ç. Metin Oluşturma

Öğrenilen kelimelerden ve cümlelerden yararlanılarak metin oluşturulmalıdır. Metin yazdırılırken doğru yazmaya ve yazı estetiğine özen gösterilmelidir. Öğrenciler yazılarını dört çizgi üç aralıktan oluşan satır çizgilerine yazmalıdırlar. Ayrıca kendi oluşturdukları farklı metinleri okumaları teşvik edilmelidir.

3) Bağımsız okuma ve yazma

Seslerin tamamı kavratıldıktan sonra ve temaya başlamadan önce en az iki hafta süreyle öğretmenin rehberliğinde akıcı okuma düzeyini geliştirmek amacıyla okuma çalışmaları (sessiz ve sesli okuma, sesleri doğru çıkarma, vurgu tonlama, anlamlı okuma, koro hâlinde okuma, metin üzerinde konuşma vb.) yapılmalıdır. Bu süreçte öğretmenler, bireysel farklılıkları göz önüne alarak öğrencilerin akıcı okuma becerilerini geliştirme çalışmalarını yürütebilir. Öğrencilerin dil gelişimine (doğru telaffuz, akıcılık, sesleri ayırt etme vb.) katkıda bulunan tekerlemelerin ilk okuma yazma öğretiminde kullanılması önerilmektedir.

Okumayı geliştirmeye yönelik tekerleme, sayışma, ninni, bilmece ve maniler sıklıkla kullanılmalıdır.

1. sınıfta okuma ve yazma süreci tamamlanır.
2. sınıfta öğrencilere okuma yazma becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yaptırılır.
- 3 ve 4. sınıfta ise öğrencilerin kendine has yazı alışkanlığı kazanmasına yönelik yazı çalışmaları yaptırılır.

3 ve 4. sınıf düzeyinde yazı çalışmaları;

Türkçe dersinin haftada bir saatinin yazı çalışmalarına ayrılması gerekmektedir. Yazı çalışmaları, öğrencilerin düzgün, temiz ve okunaklı yazılar yazması, harflerin aslî ve ilave unsurlarını kavraması, bunları yazılarında uygulaması ve ikinci şahıslar tarafından okunabilir şekilde yazma becerisi kazanması hedeflenmektedir. Yazı çalışmaları ile öğrencilerin bu düzeyde kendilerine özgü yazma becerisi edinmeleri ve geliştirmeleri beklenmektedir. Başlangıçta öğrencilere yazarken temel düzeyde harflerin yönü, şekli ve yapısal özellikleri hatırlatılır. Ardından harflerin aslî ve ilave unsurlarına dikkat ederek yazmaları istenmektedir. Harflerin yapısal özelliklerinin hatırlatılmasının ardından aşamalı olarak kelime ve cümle çalışmalarına geçilmelidir. İlk olarak şırıl şırıl, vızır vızır gibi yansıma sözcükler ve usul usul, uzak yakın gibi ikilemeler yazdırılmalıdır. Ardından meyveler, sebzeler, şehirler ve eşyalar gibi aynı kavram alanına giren sözcükler yazdırılmalıdır. Bu çalışmaları atasözü, şiir, özdeyiş, sayışma, mani, ninni ve tekerleme yazma çalışmaları takip etmelidir. Uygulamalar sırasında büyük ve küçük harflerin birlikte kullanıldığı kısa cümleler seçilmelidir. Yazı çalışmalarını zevkli biçimde sürdürmek için çeşitli resim, şekil, renk ve süslemeler de yaptırılmalıdır. Öğrenciler için örnek çalışmalar hazırlanmalıdır. Bu çalışmaları öğrencilerin kopya etmeleri sağlanmalıdır. Yazılarını özenli ve düzenli yazmaları gerektiği vurgulanmalıdır.

Öğrencilerin seri ve işlek olarak yazmaları ve kendilerine has yazı biçimlerini kullanmaları teşvik edilmelidir. Bu süreçteki nihai hedef öğrencilerin tertip ve düzen alışkanlıklarının geliştirilmesidir. Yazının kâğıt üzerinde diziliş ve yazılışına dikkat etmeleri, buna uygun şekil, resim ve renklerle süslemeler yapmaları sağlanmalıdır. Bu uygulamayı öğrencinin kâğıt üzerine dengeli, orantılı ve kelimeler arasında uygun boşluklar bırakacak biçimde yazılar yazması takip etmelidir.

4. OKURYAZARLIĞA ULAŞMA

Aşama ilk okuma-yazma öğretim sürecinin son aşamasıdır. Buna serbest okuma yazma aşaması da denilmektedir. Öğrencilerin şiirleri, tekerlemeleri, hikâyeleri ve okuma kaynaklarından seçtikleri metinleri sınıftaki arkadaşlarına okumaları sağlanmalıdır. Ayrıca kendilerini yazılı olarak ifade etmeleri ve yazılanları okuyarak paylaşımları sağlanmalıdır. Yazılarını tek çizgili defter satırı üzerinde yazmalıdırlar.

5. ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, yapılan bütün çalışmaların bir parçası olarak düşünülmelidir. Hazırlık aşamasından başlayarak okuryazarlığa ulaşıncaya kadar bütün aşamalar değerlendirilmelidir. Öğretmen, ilk okuma-yazma değerlendirme ölçeğinde yer alan değerlendirme başlıklarını temel alarak her öğrencinin gelişim düzeyini gösteren ayrıntılı değerlendirme ölçekleri hazırlamalıdır. Ölçme ve değerlendirme için aşağıda verilen okuma-yazma değerlendirme ölçeklerinden yararlanılabilir.

YAZMA BECERİSİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Öğrencinin Adı Soyadı: .....

Numarası:.....

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
1. Yazı Düzeni										
a. Eğik										
b. Sola Yatık										
c. Dik										
ç. Düzensiz										
2. Yazı Büyüklüğü										
a. Büyük										
b. Orta										
c. Küçük										
ç. Düzensiz										
3. Satır Çizgilerine Yazma										
a. Düzgün										
b. Alta Kaymış										
c. Üste Çıkmış										
ç. Düzensiz										
4. Kelimeler Arasındaki Açıklık										
a. Az										
b. Normal										
c. Çok Açık										
ç. Düzensiz										
5. Harflerin Yazılış Biçimi										
a. Tam Yazılmış										
b. Eksik Yazılmış										
c. Kuralsız Yazılmış										
ç. Düzensiz										
6. Yazının Temizliği										
a. Temiz										
b. Normal										
c. Çok Silinmiş										
d. Düzensiz										

Öğretmen:

İmza:

OKUMA BECERİSİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Öğrencinin Adı Soyadı :.....

Numarası:.....

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
1. Atlayarak Okuma										
a. Harf hece atlama										
b. Kelime atlama										
c. Satır atlama										
ç. Normal okuma										
2. Ekleyerek Okuma										
a. Harf hece ekleme										
b. Kelime ekleme										
c. Satır ekleme										
ç. Normal okuma										
3. Tekrarlayarak Okuma										
a. Harf hece tekrarlama										
b. Kelime tekrarlama										
c. Satır tekrarlama										
ç. Normal okuma										
4. İzleyerek Okuma										
a. Parmakla izleme										
b. İki eliyle izleme										
c. Cetvel, kalem vb. izleme										
ç. Normal okuma										
5. Oturma Biçimi										
a. Dik oturarak okuma										
b. Öne eğik oturarak okuma										
c. Geriye dayanarak okuma										
ç. Sallanarak okuma										
6. Okumada Ses Tonu										
a. Yüksek										
b. Alçak										
c. Normal										
ç. Düzensiz										
7. Okuma Hızı										
a. Çok yavaş										
b. Yavaş										
c. Normal										
d. Hızlı										
8. Okuma Kuralları										
a. Noktada durma										
b. Virgülden durma										
c. Vurgu yapma										
ç. Tonlama yapma										
9. Nefes Kontrolü										
a. Mırıltı çıkarma										
b. Düzensiz nefes alıp verme										
c. Okuma aralığı uzun										
d. Normal Okuma										

İLK OKUMA-YAZMA ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıda yer alan ölçekteki değerlendirmeleri:

- (1) yapamıyor
- (2) biraz yapıyor
- (3) iyi yapıyor şeklinde, rakamlarla yazabilir. Böylece öğrencinin öğretim yılı boyunca gelişimi izlenebilir.

Öğrencinin Adı Soyadı:	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Duyduğu sesi ayırt etme										
Görsellerle sesi eşleştirme										
Sesi okuma										
Sesi yazma										
Seslerden hece oluşturma										
Heceleri okuma										
Heceleri yazma										
Hecelerden kelimeler oluşturma										
Kelimeleri okuma										
Kelimeleri yazma										
Kelimeleri görsellerle eşleştirme										
Cümleler oluşturma										
Cümleleri okuma										
Cümleler yazma										
Cümleleri görsellerle ifade etme										
Metin oluşturma										
Metin okuma										
Kendini yazılı ifade etme										

Öğretmen:

İmza:

1.2. BÜTÜNDEN PARÇAYA YAKLAŞIMI

1.2.1. Çözümleme yöntemi

1900'lü yıllardan sonra çözümleme (analiz) yaklaşımı olarak ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımda global, kelime, cümlecik, cümle, hikaye yöntemlerinden yararlanılmaktadır.

Çözümleme metodu beş dönemde uygulanmaktadır:

- 1- Hazırlık dönemi
- 2- Cümle dönemi
- 3- Kelime dönemi(Cümle çözümleme)
- 4- Hece dönemi (Kelime çözümleme)
- 5- Harf dönemi (Hece çözümleme)

Okuma-yazma öğretimine başlamadan önce öğretmenin hazırlıkları:

- 1- İlk okuma-yazma öğretiminde cümle, kelime, hece ve harf dönemlerinde uygulanabilecek oyunların derlenmesi,
- 2- Okuma araçları derleme (Masal, tekerleme, hayvan hikayeleri, şiir, fıkra...vb.)
- 3- Resimler ve resimli kitapların derlenmesi,
- 4- Şarkı ve türkülerin derlenmesi,
- 5- Hazırlık döneminde yaptırılacak temrin çalışmalarının (el alıştırmaları) belirlenmesi,
- 6- Yıl boyunca öğretilecek cümlelerin belirlenip listelenmesi.

Cümle seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar :

Yirmi dokuz harfin hepsinin (büyük ve küçükleri) kullanılması,
Kelime çeşitlerinin belli başlılarının (özel isim, cins ismi, fiil, sıfat... vb.) bulunması,
Noktalama işaretlerinin (.,?;) kullanılması,

- 7- Cümlelerin yıllık plâna dağılımının yapılması,
- 8- Yıllık plâna, hangi döneme ne zaman geçileceğinin kaydedilmesi(Çalışmaların gereksiz yere uzayıp gitmemesi için)
- 9- Dersliğin hazırlanması: Büyük fişlerin asılma yerlerinin belirlenmesi, üzerinde çalışılacak cümleyi asmak için tahta üst kenarında bir yer yapılması, sınıftaki belirli ders araçları ve bölümlerin üzerine adlarının yazılıp asılması (kapı, pencere, masa, dolap, bayrak, tahta... vb)
- 10- Okuma-yazma öğretiminde kullanılacak çeşitli araçların temin edilmesi (büyük-küçük fişler, hece çarkı, kum masası, hece tablosu vb.)
- 11- Özellikle harflerin yazılış kurallarının gözden geçirilmesi. (İlkokul Programı-1995 Basımı-Sayfa:105)
- 12- Cümle öğretimine başlamadan önce öğrenci velileriyle toplantı yapılarak okuma-yazma öğretiminde çözümleme metodunun anlayabilecekleri şekilde izah edilmesi, velilerin evde harf öğretmek için çalışmalarını zora sokmasını engelleyecek, doğru bir anlatımla yönlendirilmeleri evdeki yardımlarını öğretimi destekler nitelikte kılacaktır.

Hazırlık

Okulun açılmasıyla birlikte, çocukları ilk okuma-yazma öğretimine hazırlamak ve teşvik etmek amacıyla aşağıdaki çalışmalar yapılır:

- 1- Resmi gösterme ve resimlerle ilgili konuşurma,
- 2- Masal, fıkra, hikâye okuma ve anlatma,
- 3- Tekerleme, bilmece, şiir ve şarkılı oyunlar söyletme ve oynatma,
- 4- Küçük geziler yapma,
- 5- Resimli kitapları inceleme ve gözden geçirmelerini sağlama,
- 6- Konuşma yeteneğini geliştirme,
- 7- Soldan sağa izleme ve elini kullandırma,
- 8- Görme, işitme ve konuşma durumlarını kontrol etme,
- 9- Arkadaşlarını tanımaya teşvik etme ve sevdirmeye,
- 10- Kuralları tanıtırma ve uymalarını sağlama.

Çocuğu okuma-yazma öğretimine hazırlayan esas unsurlardan birisi de çizgi, şekil ve harf alıştırmalarıdır. Temrin ya da el alıştırmaları dediğimiz bu çalışmaları düzensiz ve düzenli olarak iki aşamada uygulayabiliriz.

a) Düzensiz El Alıştırmaları:

Çocuğa, belirli çizgi kalıpları içine hapsedmeden, serbest olarak çalışma imkânı verildiği dönemdir.

örnek:

b) Düzenli El Alıştırmaları (Harf ve Şekil): Bu alıştırmaları seçerken çocuğun yakın çevresi dikkate alınarak, hayatı ile ilgili, tanıyıp bildiği eşya, araç-gereç ve oyuncaklar göz önünde bulundurulmalıdır.

Kalem Tutma, Kâğıt Pozisyonu ve Oturuş Şekli

Literatürde parmak sayısı bakımından en yaygın ve uygun kabul edilen kalem tutma şekli baş ve işaret parmağı ile kavranan orta parmak ile desteklenen tutuş şeklindedir. Kâğıt pozisyonu ise sağ eli bir öğrenci için sola eğimli, sol eli öğrenciler için sağa eğimli bir kâğıt tutuşu olmalıdır. Öğrenciler oturuş şekli olarak dik veya sıraya aşırı eğilmek yerine vücudu rahat ettirecek uygun bir eğim konusunda uyarılmalıdır. Bilek tutuşu sağ ve sol eli öğrencilere göre farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Öğrencilerin el ve kol kaslarını rahat ettirecek bir tutuş onların yazma isteklerine de olumlu katkı sağlayacaktır.

Cümle Öğretimi Dönemi

Cümle dönemi hazırlık döneminden hemen sonra başlar. Kelime ve hece döneminde de devam eder. Başka bir deyişle, kelime dönemine geçilince ikisi, hece dönemine geçince üçü bir arada yürütülür.

Önceden belirtilen hususlara dikkat edilerek hazırlanan ve listesi çıkarılan cümlelerin (tek heceli iki kelimeli olanından başlamak üzere) öğretiminde şu sıra izlenmelidir:

- 1- Öğretilecek cümleye fişi gösterilmeden dikkat çekilmelidir. (İlgili kısa bir hikâye, masal, fıkra vb. ile)
- 2- Cümle öğretmece seslendirilip (fiş gösterilmeden) öğrencilere seslendirilmelidir.
- 3- Büyük fiş çıkarılıp asılır, cümle okumanın soldan sağa olduğu sezdirilecek biçimde doğal bir sesle okunur. (birkaç kez)
- 4- Öğretmenin gösterilmesiyle öğrencilere okutulur. (Değişik şekillerde: Topluca, ferdi, kızlar, erkekler, ikili-üçlü gruplar halinde... vb.)
- 5- Yeteri kadar öğrenciye, tahtada tek olarak okutulur. Aynı öğrencinin göstermesiyle sınıfça okunur. Okuma şekli ve sayısı ne kadar artırırsa cümlelerin hafızada kalması kolaylaşacaktır.
- 6- Öğrencilere "Bu fişin yazılışını görmek ister misiniz?" sorusu ile ya da başka bir şekilde tekrar dikkat toplanır.
- 7- Cümle, harflerin yazılışına dikkat çekilerek ağır ağır tahtaya yazılır. Bu sırada kelime aralıkları ve noktalama işaretleri belirtilir.
- 8- Yazma işlemi tamamlanınca bir öğrenciye ne yazıldığı sorulmalı cevap alınmazsa soru bir başkasına yöneltilmelidir. Sonra topluca okutulur.
- 9- Öğretmen tahtaya dönüp yazdığının üzerinden parmağıyla giderek ve daha sonra parmağıyla havada yazar. Bu sırada öğrencilerin parmaklarıyla sırada sonra havada yazması sağlanır.
- 10- Cümle değişik yazma biçimleri uygulatılarak yazdırılır: Sırada parmakla, burunla, havada kafa ile kol ile, burun ile, kum masasında, buğulu pencere camı üzerinde parmakla, tahtada yazılmış cümle üzerinden parmakla gezerek, büyük fiş üzerinden parmakla gezerek fasulye ve çöpler ile sırada, yerde ... vb. Her yazım bitiminde öğrenciye yazdığı okutulur.
- 11- Öğrenciler bu yazım işlemlerini yaparken öğretmen öğrencilerin el hareketlerini izlemeli, yanlış ve gelişigüzel yapanlara yardım etmelidir.
- 12- Hazırlanmış olanküçük fişler dağıtılır.
- 13- Cümle küçük fişten okutulur. Küçük fişe bakarak sıra üzerinde yazdırılır.
- 14- Öğrenciler fişlere bakmadan gözü kapalı olarak havada ve sırada parmakla yazmaya teşvik edilir. Unuttanlara gözünü açıp fişe bakma izni verilir.
- 15- Tahtaya yazılan cümle silinir, küçük fişler kaldırılır, büyük harf ters çevrilerek öğrencilerden defterlerine yazmaları istenir. (Unuttanlara bireysel olarak büyük fiş gösterilebilir. Yazamayanların sayısı artarsa bütün sınıfa gösterilir.)
- 16- Bir kez yazım işlemi bitince yazılanlar kontrol edilir. Öğrencilerin küçük fişleriyle yazdıklarını karşılaştırıp eksiklerini bulmaları sağlanır, yanlışlar düzeltilir.

İlk cümleler öğretilirken her öğrencinin aynı güzellik ve düzgünlükte yazması beklenmemeli, harflerin satır çizgi-

sini taşması hoşgörüle karşılanmalı, bu acemiliklerin zamanla düzeleceği unutulmamalıdır.

Yeni cümle öğretimine geçmeden, daha önce öğretilenler tekrarlanmalıdır. Butekrar hem okuma hem yazma şeklinde olur. Değişik tekrar oyunlarından yararlanılabilir: Sevdiğin fişi yaz oyunu, göster oku-yaz oyunu, nişan al oku oyunu, istediğimi bul oyunu, vurduğum okusun oyunu, fişleri doğru okuma yarışması, fişleri doğru ve düzgün yazma yarışması... vb.

Kelime Dönemi (Cümle Çözümleme)

Kelime dönemi, öğretilen cümlelerdeki benzer kelimelerin öğrencilerin çoğunluğu (%75) tarafından fark edildiği andan itibaren başlar. Hece döneminde de sürer. Harf döneminde sona erer.

Başka bir ölçüye göre 10-15 arasında cümle öğretildiği zaman kelime dönemi gelmiştir. Bu ise normal olarak kasım ayı ortalarına rastlar.

Cümle çözümlemesine ilk öğretilen cümleden başlama zorunluluğu yoktur. Hangi cümleden başlanması gerektiği cümle öğretimi sırasında düzenlenen çizelge yardımıyla tespit edilir. Sınıf çoğunluğunun en iyi öğrendiği cümle çözümlenmeye başlanacak cümledir.

Tespit edilen cümle çözümlenirken şu sıra izlenir :

- 1- Cümlenin büyük fişi tahtaya asılıp topluca ve bireysel olarak okutulur.
- 2- Öğretmen cümleyi büyük fiş üzerinde kelimelerini belirtir biçimde ağır ağır okur. Kaç kerede okunduğuna dikkat etmeleri istenir. Neticede bu söylenir.
- 3- Cümle ezbere deftere yazdırılıp kontrol edilir.
- 4- Cümle öğretmence kelimeleri farklı renkte tebeşirlerle tahtaya, öğrencilerce renkli kalemle deftere yazılır. Her birine kelime dendiği söylenir.
- 5- Bu cümlenin kelimelerinden diğer cümlelerde de olup olmadığı sorulur. Varsa buldurulup aynı kelimeleri alt alta gelecek şekilde cümleler tahtaya yazılır.

Ali bak. Ali bak.

Ali ata bak Ali ata bak.

- 6- Tahtadakiler silinir. Büyük fişin kelimeleri ve noktalama işaretlerinin arasına dik çizgiler çizilir. Noktalama işaretlerinin kelimenin bir parçası olmadığı söylenir. (Çizgiler renkli kalemle yapılır.)

Emel | eve | gel |.

- 7- Aynı işlem küçük fiş üzerinde öğrencilere yaptırılıp kontrol edilir.

- 8- Büyük fiş çizilen yerlerden kıvrılarak, kelime sayısına göre üçgen, dörtgen şekline getirilip çevirerek okutulur.

- 9- Cümle eski haline getirilip ilk kelime kesilir. Yüksek sesle okunup okutulur. Kesilen kelime diğer cümle fişlerinin uygun yerlerine getirilip okutulur, kelime tahtaya yazılır.

- 10- Küçük fiş öğrencilere kestirilir.

- 11- Tüm kelimeler kesilince, kelimeler ayrı ayrı ve karıştırılarak okutulur. Eski haline getirilir.

- 12- Kelimeler alt alta deftere yazdırılır. Küçük fişler bu şekilde sıraya dizdirilip okutulur.

- 13- Çözümlenen cümle sayısı arttıkça, elde edilen kelimelerle cümleler kurularak, bu cümlelerden uygun metinler yapılarak yazdırılıp okutulur.

Çözümlenen cümlenin kelimeleri sınıflandırılarak aşağıda belirtilen şekilde bir çizelge oluşturulmalıdır. Her çözümlenen cümlenin kelimeleri çizelgeye kaydedilmelidir. Bu çizelge yeni cümleler kurma ve metinler oluşturmada kolaylık sağlayacaktır.

Cümleler : -Bu ev. -Et ye. -Ali bak. -Ali ata bak. -Zil çaldı. -Oya okula koş. -Erken uyu, erken uyan. Yukarıdaki tablolardan oluşturulan yeni cümle ve metinler yazınız. Bu Ali. Bu ata bak. Oya eve gel. Bu et. Ali et ye. Oya zil çaldı.

NOT: Çözümleme sonucu elde edilen kelimelerden oluşturulan “ bak Bu bal.” cümlesinin, doğru bir şekilde “Bak bu bal.” biçiminde öğretimi için kelime döneminin başında zorlanmamalıdır. Böyle bir çaba, öğrencinin kafasını karıştıracaktır. Çünkü “ bak” yerine “Bak”; “Bu” yerine “bu” yazmak öğrenci için yeni kavramlar olacaktır. Diğer cümlelerin

çözümlemesiyle elde edilecek “Bak” ve “bu” kelimelerine kadar beklenmelidir.

Çözümlemesi düşünülen cümlelerin kelimeleriyle yeni cümleler oluşturma işi derste yapılmamalı, önceden hazırlanmalıdır. Bu çalışma sınıfta yapılmaya bırakılırsa 40 dakikalık dersin bir bölümü yararsız hale gelecektir. Kelime dönemi başında öğrencilerde bocalama görülebilir. Bu ilk cümleler içindir. Aynı bocalama hece dönemi başında da görülebilir.

Hece Dönemi (Kelime Çözümleme)

Hece dönemi, öğrencilerin kelimeler içindeki birbirine benzeyen heceleri fark etme seviyesine geldikleri zaman başlar. Kelime dönemine devam edip hece dönemine yaklaşırken, farklı kelimeler içinde geçen aynı hecelere dikkat çekerek bu döneme öğrencileri hazırlamak yerinde olur. Hece dönemiyle birlikte kelime dönemi ve cümle öğretimi devam eder. Kelime çözümlemeyi öğrencilerin çok iyi bildiği içinde bir iki kelime bulunan cümlelerden başlanır. Bu tür cümleleri seçerken kelimelerindeki hecelerin işlek olmasına yani hecelerden yeni kelimeler türetilmesine uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Hece döneminin başlarında öğrencilerin diğer dönemlere göre daha uzun süre kavramada sıkıntı yaşayabilirler. Bu ihtimal göz önünde bulundurulmalıdır.

Kelimeleri çözümlenecek cümle tespit edildikten sonra çözümlemede şu sıra izlenir:

- 1- Çözümlenecek cümlenin fişleri tahtaya asılır okunur ve okutturulur.
- 2- Fişler ters çevrilip cümle ezbere yazdırılır, kontrol edilir.
- 3- Fişler düzeltilip kelimeler karıştırılarak okutulur.
- 4- İlk kelimedenden başlayarak her kelime birer birer heceleri belirtilecek şekilde okunur. Kelimelerin kaç kerede okunduğuna dikkat çekilir, söylettirilir.
- 5- Aynı okuma öğrencilere yaptırılır.
- 6- Cümle öğretmence kelimeleri hecelenerek tahtaya yazılır, okunur, okutturulur.
- 7- Aynı işlemi renkli kalemle öğrenciler defterlerine yapar.
- 8- Büyük fiş üzerinde kelimelerin heceleri arasına dik çizgi çekilir. Küçük fişler üzerinde de öğrenciler çizer.
- 9- İlk kelimedenden başlanarak önce büyük fiş çizilen yerlerden kıvrılarak heceleri okutturulur. Çizilen yerlerden kesilip hecelere ayrılır. Küçük fişler öğrencilere kestirilir.
- 10- Oluşan hece okunur, okutturulur. Diğer bir heceli veya çok heceli uygun kelimelerin başına sonuna getirilerek okutturulur.
- 11- Kelimenin çözümlenmesinden elde edilen heceleri, öğretmen tahtaya öğrenciler defterlerine alt alta yazar.
- 12- Aynı işlem diğer kelimelerin hecelerine ayrılmasıyla tekrarlanır. Önceki hecelerden yararlanarak yeni kelimeler, kelimelerden cümleler ve uygun metinler yapılıp, okutulup yazdırılır.

Öğretmen çözümleyeceği kelimeleri önceden tespit etmeli ve bu kelimelerin çözümlenmesiyle elde edilecek hecelerden yeni kelime, cümle oluşturma hazırlıkları yapmalıdır. Bu işlemler sınıfa bırakılmamalıdır.

Hece dönemini anlamlı kılan, hecelerden yeni kelime ve cümleler oluşturmaktır. Değişik heceleri bir araya getirip, anlamsız kelimeler oluşturarak alıştırma yapmak ve bunu sürekli uygulamak yararsızdır. Bu sebeple mümkün olduğunca anlamlı kelimeler oluşturmaya, cümleler yapmaya, metinler düzenlemeye çalışmalıdır.

Buna dönük çalışmaları aşağıda örneklendiği şekilde bir sistemle yapmak, öğretmene kolaylık sağlayacaktır.

o-ku-la koş

o-ku koş-ma

ku-la koş-ma-dı

bak-la

a-la

a-la-ma-dı

la-le-li

bu-la-ma-dı

Not: “Ali ata bak. Emel eve gel. Emel bal al. Zil çaldı. Oya okula koş.” cümlelerinden ele alınan ve hecelerden yeni kelimeler türetilmiştir.

Cümle öğretimine başlanmasıyla birlikte, özellikle kelime ve hece dönemlerinde yapılacak ders öncesi hazırlıkları mümkünse bir defter ya da dosyada muhafaza edilmelidir. Zira, bir sonraki derse hazırlık için yapılan çalışmaların el bulundurulması gereklidir.

Harf Dönemi (Hece Çözümleme)

Harf dönemi öğrenci çoğunluğunun (%75) öğretilen heceler içindeki aynı harfleri tanıyıp kavramaları ile başlar. Bu ise genelde mart ayı ortalarına rastlar.

Hece dönemi tam anlamıyla sindirilmeden harf öğretimine geçilmemelidir.

Harf tanıma dönemine gelinceye kadar öğrencilerin bir bölümü okuma mekanizmasını kavramış, harflerin adını bilmeden okumaya geçmiş bulunacaklardır.

Harf tanıma, okuma-yazmayı başlı başına kolaylaştıran bir öge değildir. Zamanından önce bu döneme geçilirse, okumayı güçleştiren, anlayarak okumayı engelleyen bir öge durumuna gelebilir.

Okumayı kolaylaştıran harf değil, hecedir. Bu sebeple, harf tanımaya geçmek için acele etmeye gerek yoktur. Harf dönemine gelinceye kadar sesli harflerin çoğu birer hece olarak tanıtılmış olacaktır. Harf döneminde bunlar tekrar ele alınmalı, 8 sesli harfi verecek hecelerin çözümlenmesine öncelik tanınmalıdır.

hecelerden başlanır. Daha sonra diğerlerine geçilir.

Bu dönemde dikkat edilecek en önemli husus harflerin isimlerini öğretmek yerine, seslerini duyurmak ve şekillerine dikkat çekmektir.

Okuma-yazma mekanizması çok iyi kavratılmadan, harflerin adlarını söylememek ve söyletmemek yerinde olur.

Bu dönemde öğretilen bütün kelime ve heceleri çözümlmek yerine, 29 harfin bulunduğu yeterince kelime ve hece seçip çözümlmekle yetinilebilir.

Harf öğretiminde şu sıra izlenmelidir :

- 1- Verilmesi düşünülen harfin bulunduğu kelimenin büyük fişi tahtaya asılır.(Kelime çok heceliyse büyük fiş heceler halinde dir.)Okutturulur.
- 2- Kelime tek heceli değilse ayrıca heceler halinde de okutturulur.
- 3- Öğretilen harfin bulunduğu hece ele alınır. Hece; harfin sesini vurgular biçimde (koşşşş, bakkkk, geIII...vb.) okunur, okutturulur.
- 4- Hece harflerine ayrılır. Öğretmeye çalıştığımız harf ele alınır, sesi verilir. (şşşşş, zzzzz, IIIII ,ğğğğğ). Öğrencilere söylettirilir.
- 5- Bu harf, diğer hecelerin ve sesli harflerin sonuna, başına getirilerek okutturulur,yazdırılır. (aş, eş, oş, iş, şa, şe, şı, kaş, kış, taş....vb.)

Aynı harfin büyüğünün bulunduğu başka bir hece, üzerinde de durarak, bu iki şeklin aynı sesi verdiği belirtilmelidir.

Harflerin öğretimi üst üste bindirilmemeli, yani bir harf tam kavratılmadan diğerine geçilmemelidir. Öğretimde alfabetik sırayı izlemeye gerek bulunmamaktadır.

Cümle, kelime, hece ve harf tanıtm çalışmalarının tamamlanmasıyla öğrencilerle serbest okuma çalışmalarına geçilebilir. İlk okuma-yazma mekanizmasının sürekliliğini sağlamak ve öğrenciye daha aktif kılmak amacıyla, öğretimde hazırlanmış metinler ile seviyeye uygun çocuk kitaplarından okuma-yazma çalışmalarının yapılması gerekir.

İlk okuma-yazmanın sonuna gelindi, düşüncesiyle bu yaş çocuğundan dört dörtlük bir okuma-yazma beklenmemeli, bu becerinin zamanla istenilen seviyeye geleceği unutulmamalıdır.

Son olarak denilebilir ki : Öğretmenin ilk okuma-yazma öğretimindeki başarısı, ders öncesi HAZIRLIĞINA, öğrenciye SEVECEN yaklaşımına, dersi OYUNLAŞTIRMASINA ve SABIRLILIĞINA bağlıdır...

1.2.2. Öykü Yöntemi

Cümle yönteminin daha geniş bir uygulamasıdır. Çocukların seviyesine uygun bir öyküyle işe başlanmakta ve daha sonra öyküyü oluşturan cümleler çözümlenerek kelimeler, heceler ve sesler kavratılmaktadır. Bu yöntemde anlamlı bir metinle işe başlamak öğrencilerin metnin içindeki olayları sezmesi ve bunlar arasındaki ilişkiyi kavramasını sağladığı için okuma ve yazmanın daha çekici olmasını sağlamaktadır (Koç, 2012).

*Bu yöntemde önemli olan metin seçimidir.

2. KARMAYÖNTEM

NOT: Ara sınıflarda okuma yazma güçlüğü çeken öğrenciler için uygulanacak 'Karma Yöntem'le ilgili olarak aşağıdaki kaynaklara başvurulabilir:

- Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5)
- Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Kılavuzu (MEB)
- İlkokuma ve Yazma Öğretmen Kılavuzu
- Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi Kılavuzu (MEB)
- Çocuk Oyunları (MEB)
- Öğrenme Yetersizliği (Belkıs Halim Vassaf-MEB Yayınları)
- Diğer özel şahıslara ait kitaplar.

Öğretme yöntemi ne olursa olsun normal bir çocuk er geç okumayı öğrenir.

1-Hazır bulunuşluk düzeyi/ seviye tespiti:

Çoklu zekâ yönünden (Sözel – Mantıksal – Matematiksel – Görsel – Sosyal – Müzik – Doğacı- Kinestetik)

Okuma yönünden

Yazma yönünden

Aileyi tanıma

İlgi alanlarının tespiti (zevkleri, nefretleri)

Bireysel ve grup çalışmasına yatkınlığı

Materyal kullanma, geliştirme istekliliği

Korkuları, kaygıları, öz güveni vb. (Rehber öğretmen, RAM destekli) yönlerinden öğrencinin tanınması gerekir.

2-Planlama :

Her öğrencinin yeterliliği / yetersizliği dikkate alınarak öğrenciye göre plan yapılması.

Her öğrenciye 'Okuma ve Yazma' olarak ayrı ayrı izleme formlarının hazırlanması. Bu formlarda birleşik formlar da kullanılabilir.

(Örnek: Öğrenci 'n' sesini okurken veya yazarken karıştırıyor ise bu sesle çalışmak isteyen öğretmenin nar, ben, Niğde, Nadir gibi 'n' sesinin geçtiği kapalı hecelerle çalışmaması gerekir. Yukarıdaki hece sıralamasına bağlı kalarak; in, on, ön, un, ün gibi önden açık hecelerle çalışması gerekir. Daha sonra 'n' sesinin geçtiği anlamlı kapalı heceleri (Van, ton, bin, sen, Ayhan, canlı...) kullanmalı ve sonrasında da sondan açık hecelerde geçmelidir. (anı, önü, sene, Cennet, Nadir, ninni... gibi)

Çalışmaların her aşamasında okuma ile yazma beraber götürülecektir. (Okumanın yazmadan önde olduğu gerçeği unutulmamalıdır.)

Harfin küçüğü ile büyüğü beraber verilmelidir. Büyük harfler verilirken diğer ders konularıyla özellikle Matematik konularıyla ilişkilendirilmelidir. (Büyük-küçük, uzun-kısa, dar-geniş gibi kavramlar verilerek öğrenci şu sözü unutmamalıdır. **Demek ki; her şeyin bir büyüğü bir de küçüğü varmış!** O halde harflerin de bir büyüğü bir küçüğü olmalı.)

3-Hazırlık :

3.1.Seslere somut varlık adlarıyla ulaşma (Değişmez sabit başlık) 3.1.1. Açık heceler (Sesli harfler)

3.1.1. Önden açık heceler:

Dikkat !

* Hangi sessizler sürekli ses veriyor?

* Hangi sessizlere vurgu ve tonlama yapabiliyoruz?

Sıralayalım, sonra elevelim:

* ç, f, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z (17 ses)

* Kolaydan zora sıralayalım (anlamli önden açık hece oluşturacak şekilde)

* r, ş, z, f, l, s, h, j, v, y, ç, m, k, t, p, n, ğ

* **Ör – iş – az – öf – al – as – ah – ev – oy – üç – em – ek – it – öp – un – ađ, (Aj-da)**

Anlamli da olsa hece çalışmaları çok az yapılmalı, mutlaka cümle içinde geçmeli. (İlk çalışmalarda görseller kullanılmalıdır.)

(Aşağıda örnekte olduğu gibi ‘l’ sesiyle çalışan öğretmen önden açık hecede ‘al’ kelimesini vermiş, Ali ve erik görselini kullanarak cümle kurdu muştur.)

Diğer sessizler : (b, c, d, g)

Bu sesleri de önden açık heceyle kavratmalıyız.

abla .....ab- la

Ebru .....Eb – ru

Adnan .....Ad – nan

Edremit .....Ed –re-mit

(c) ve (g) sesleri için kelime bulunamaz ise; **ÖNCELİKLE** ‘kapalı hece’den vurgu yapacağımız kelime bulmalıyız.

Necla .....Nec – la

İclal .....İc – lal

Mecnun .....Mec – nun

magma .....mag – ma

org .....Org

segment.....seg– ment

Yani bu gün ‘b’ sesiyle çalışılmış ise, ertesi günü ‘p’ sesiyle çalışılmamalıdır.

3.1.2. Kapalı hecelerle Çalışma:

Tek heceli kelime önceliđi:

* Somut varlıklar

* Anlamli kelimeler

r, ş, z, f, l, s, h, j, v, y, ç, m, k, t, p, n, ğ/ b, c, d, g

(kar –baş – saz – def – pil – tas – Nuh – ruj – sev- tay – maç – yok- yat – çöp – Çin – sağ – kib-rit , Nec-la , Bed –ret – tin , org, ga-raj)

3.1.3. Sondan Açık heceler:

Artık; sesler kavranılmıştır. Birleştirme yapılabilir.

ÖNCELİK – anlamli sondan açık hecelerde !

bu – ha – la- me – mö- no – pu – su – şu – ta – ve – ya – ye –

Dikkat !

Anlamsız hecelere geçilmeden önce anlamli hecelerle kelime türetmesi yapılmalı ve cümlelerle pekiştirilmelidir.

Kolaydan zora ilkesine bağlı kalınarak ilk kelimelerin başına sesli harfler getirilerek kelime türetilmelidir.

ve.....e –ve

ha .....a- ha

ta .....a- ta

ya .....O- ya

Sondan açık hecelerinin pekiştirilmesi:

1. (açık hece+ sondan açık hece + sondan açık hece)

o + ku + la ; e + ve + de ; a + ca + ba

2. (sondan açık hece + sessiz harf) ... anlamlı kapalı heceye dönüştürme

ku + l ..... o + kul.....okul

ve + t ..... e + vet.....evet

En sonda verilecek hece grubu (dört sesliler);

Dilimizde bir hece en çok (4) sestem oluşmaktadır.

Türk, yurt, kurt, sert, sırt, terk, dürt, kürk, grip...

Bunlar her ne kadar kapalı hece iseler de sondan açık heceler kavratıldıktan sonra öğretilirse işimiz daha da kolaylaşır.

Sihirli Anahtar: OYUN

“Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.”

“Çocuğu büyüten oyundur.”

“Oyuna aç olan çocuk, öğrenmeye toktur.”

Oyun, oyuncaksız olmaz.

“Herkes kendi dünyasına hükmeder. Çocuğun dünyası oyuncak dünyasıdır.”

(O halde; oyun etkinlik ise, oyuncak ta materyaldir.)

Tanıtılan ses ile ilgili resim	Küçük Harf	Büyük Harf	Üretilen kelimeler
	a	A	
	l	L	

ÖZEL EĞİTİM NEDİR?

Özel eğitim; çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir.

Özel gereksinimli bireyler; bireysel ihtiyaçları, yetersizlikleri ve yeterlilikleri doğrultusunda, ilgi ve yetenekleri kapsamında ve farklı yetersizlik türleri ile karşımıza çıkmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireyler, işitme yetersizliği olan bireyler, otizmi olan bireyler, görme yetersizliği olan bireyler, dil ve konuşma güçlüğü olan bireyler, özgül öğrenme bozukluğu olan bireyler, çoklu yetersizliği olan bireyler ve diğer özel eğitim kapsamında eğitim hizmetini alan bireyler olarak sıralanmaktadır.

Özel eğitim kapsamında eğitim alan bireyler için bireysel ihtiyaçları doğrultusunda eğitim programı hazırlanması gerekmektedir. Bu bağlamda 0-6 yaş için gelişimsel değerlendirmeler ön plana çıkarken, 6 yaş itibariyle müfredat ve ilgili eğitim programı ile ayrıntılı değerlendirme yapmak esastır. Özel eğitimde ölçme ve değerlendirme ile eğitim sürecinin başlaması bu nedenle önemli bir yer taşımaktadır.

Özel eğitime Muhtaç bireylerin okuma yazma öğrenmede zorluk yaşamalarının temel nedenleri;

- *Davranış Bozuklukları
- *Hazırlık Evresi Sorunları
- *Yöntemsel Sorunlar
- *İlk Okuma Yazma Yöntemleri :

Ses T.

Cümle T.

Metin Y. (Üstünler)

Özel Eğitim Yöntemleri

Okuma Yazma Gelişimsel Süreci

Çocuklar doğduklarından itibaren gelişimsel birçok süreci takip ederler. Aslında bu gelişimsel yapıtaşlarının hepsi okuma yazmanın temelini oluşturmaktadır. Sesi takip etmek, sese tepki vermek, alıcı dil ve ifade edici dil becerileri gibi birçok beceriyi sıralayabiliriz. Bunların yanında dikkat becerileri, hafıza becerileri, işitsel ve görsel algı becerileri de zamanla oluşur ve ilerleme göstermektedir. Bireylerin tüm gelişimsel dönem özellikleri takip edilmeli ve değerlendirilmelidir. Okuma yazma sürecinde öğretim yanında mutlaka dikkat, hafıza, mantık gibi oyunlar ile okuma yazma süreci desteklenmelidir.

Okuma Yazma Hazırlık Becerileri

Okuma yazma sürecinde dikkat edilmesi gerekenlerden biri filizlenen okur yazarlık becerileridir. Tüm bireyler bebeklikten itibaren okuma yazma becerilerini takip ederler.

Filizlenen Okuryazarlık Becerilerinin Desteklenmesi

Her birey gelişimsel boyutta okuma yazma hazırlık çalışmalarını günlük yaşamında tekrarladığı görülmektedir. Kitap sayfalarını çevirme, resimli kitapları yorumlama, resimler hakkında konuşma, istenileni gösterme, 5N1K çalışmaları örnek olarak verilebilir.

Okuma Güçlükleri

Birey birçok neden itibariyle okuma problemleri yaşıyor olabilir. Okuma yazma gelişimsel bir süreçtir. Gelişimsel süreç içerisinde bireyin hazırbulunuşluğu olmayabilir. Veya gelişimsel olarak farklılıkları okuma yazma sürecini olumsuz etkiliyor olabilmektedir. Bu nedenle güçlüğü etkisini azaltmaya yönelik müdahale programları hazırlanması gerekmektedir.

Okuma Yazma Öğretimi Yöntemleri

Ses Temelli Okuma Yazma Öğretimi

Ses Temelli Cümle Yöntemine göre ilk okuma-yazma öğretiminde, ilk okuma-yazmaya hazırlık, ilk okuma-yazmaya sesihissederek ve tanıyarak başlama, sesi okuma ve yazmadan sonrasısıyla sesteki heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturularak metinler oluşturma şeklinde sıra takip edilmektedir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2005).

Hece Yöntemi

Hece yönteminde heceler ile resimler birlikte verilerek öğretim sağlanır. Bu öğretim yöntemi daha kolaylık sağlayabilmektedir. Öncelikle açık heceler öğretilmektedir. Ardından kapalı heceler ve daha zor hecelere geçiş sağlanmaktadır. Hece yöntemi ile okuma-yazma öğretiminde, hece tablosundan sırayla takip edilerek heceler öğretilir. Sonra hecelerden sözcük, sözcüklerden cümleler oluşturularak okuma ve yazma öğretilir.

Okuma Yazmada Çözümleme Yöntemi

Cümleler kelimelere kelimeler hecelere heceler harflere olacak şekilde sırayla çözümleme yapılması sağlanmaktadır. Çözümleme yönteminde de farklı başlıklar görülmektedir.

Öykü Yöntemi

Bireyin günlük yaşantısıyla ilgili hikayeler yazılarak okuması sağlanmaktadır. Daha sonraları metin cümleyle çözümlenmektedir. Ayrıca öyküler resimlendirilerek resimli hikaye oluşturulması sağlanmaktadır.

Görsel Okuma Yöntemi

Gelişimsel özellikler boyutunda resim resim eşleme, harf harf eşleme, ses ses eşleme, harf resim eşleme gibi sıralamayı takip eden çalışmalar yapılabilir. Görsel okuma yönteminde bireyin çevresindeki ve yaşantısındaki durumlara özgü olarak materyal hazırlanır. Anne sözcüğü ile annesinin resminin eşlenmesi örnek olarak verilebilir. Sözcük sayısı birey öğrendikçe artırılmalıdır. Bireyin gelişimsel özellikleri, yaşı ve günlük yaşamı dikkate alınarak bireye özgü metin ve kitaplar oluşturulabilir.

OKUDUĞUNU ANLAMA

HİKAYE HARİTASI TEKNİĞİ

YER ZAMAN	
KAHRAMANLAR	

PROBLEM	ÇÖZÜM	SONUÇ

TEPKİ
HİKAYE SANA NE KAZANDIRDI?

SESLİ DÜŞÜNME TEKNİĞİ

Bu teknik ile bireylerin okuduğunu anlama becerilerinde problemleri en aza indirmek amaçlanmıştır. Bu yöntemde öğretmen metni seçer ve öğrenciye model olur.

Tahmin etme, olayları canlandırma, eski bilgiler ve yaşantılarla bağlantı kurma, izleme değerlendirme şeklinde aşama olarak takip edilmektedir. Öğretmen gerçekleştirdikten sonra öğrenci öğrenci olarak tekrar edilir. Kontrol listesinden veriler girilerek ardından genelleştirme boyutu gerçekleştirilir.

KARŞILIKLI ÖĞRETİM TEKNİĞİ

Okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeyi öğrendikleri, anlamayı destekleyici ve anlamayı izleyici becerilerin kazandırıldığı yapılandırılmış bir öğretim sürecidir. Tahmin etme, soru sorma, açıklama, özetleme olarak devam etmektedir.

ÖZEL EĞİTİM YÖNTEMLERİ

Davranışları azaltma yöntemleri, organizma (birey ya da herhangi bir canlı) üzerindeki etki ya da kontrol gücüne göre en ılımlıdan, en az ılımlıya doğru sıralanabilmektedir.

Uygun olmayan davranış, ılımlı bir yöntemle azaltılabilecek ya da ortadan kaldırılabilecekse, azaltma için öncelikle o yöntem seçilmelidir.

HANGİSİNİ SEÇMELİYİM?

Uygun olmayan davranışın ortaya çıkmasını önleme

Görmezden gelme/Etkin aldırılmazlık

Sönme

Tepkinin bedeli

Mola

Aşırı düzeltme

Bedensel ceza

1. UYGUN OLMAYAN DAVRANIŞIN ORTAYA ÇIKMASINI ÖNLEME

Ön uyarıları değiştirmek yoluyla uygun olmayan davranışın oluşmasını önlemek ya da uygun davranışı **ayrımı pekiştirmek**, uygun olmayan davranışı azaltmak için çabalamaktan çok daha etkilidir.

Uygun olmayan davranışla ilgili çevresel koşulları belirlemek ve değiştirmek davranışları azaltır.

Ön uyarı

Davranışın hemen öncesinde oluşan ve davranışın oluşmasına zemin hazırlayan çevresel özelliklerdir.

Davranış zincirini kırma (DZK)

Uygun olmayan davranışlar, davranış zincirini kırmak yoluyla azaltılabilir.

a) ÖNLEME/DZK/Yakınlık kontrolü

Bir olay ya da durumda, çocuğun potansiyel tepkisini tahmin edip duruşunu değiştirerek, sakin kalarak, iletişim fırsatı yaratarak davranışın alışlagelmiş sırası durdurulabilir.

Örneğin; kütüphanede yüksek sesle konuşan öğrenciye, ses daha da yükselmeden önce sessiz olmasını sakin, ılımlı ve sempatik bir ses tonuyla söylemek.

b) ÖNLEME/DZK/Şakayla karışık kontrol

Şaka, genellikle, patlamak üzere olan gerginliği azaltır.

Örneğin; ortaya çıkabilecek olumsuz durumu önlemek için benzer durumda geçmişte yaşanmış bir öykü anlatılabilir.

c) ÖNLEME/DZK/Beklenen davranışa ilişkin öğretimsel kontrol ve yönergeler sağlamak

Anne- baba ve öğretmenin beklenen davranışları sesli ve açık yönergelerle söylemesi, uygun olmayan davranışların ortaya çıkmasını azaltabilir.

Örneğin; arkadaşının izinsiz kalemını almasına tepki şiddet uygulayarak tepki verecek öğrenciye tepkisinden önce “sınıfta arkadaşlarıyla iyi geçinmek güzel bir davranıştır. Arkadaşına bu durumdan rahatsız olduğunu sakın ve anlaşılabilir bir dille anlatmalısın.” denilebilir.

d) ÖNLEME/DZK/Problem çözme fırsatı yaratma

Uygun olmayan davranış için olumlu seçenekler önerme biçiminde olabilir

Örneğin; çocuğun uygun olmayan bir davranışı yapmaya hazır olduğunu gözledikten hemen sonra “Bu konu hakkında ne yapabileceğimizi hep birlikte konuşalım.” demesi. Davranış için olumlu seçenekler önerme biçiminde olabilir.

e) ÖNLEME/DZK/Uyaran değişikliği

Nesnelerin kaldırılması, bireylerin yerlerinin değiştirilmesi, gereksiz istek ve taleplerin kaldırılması, olayların zamanının ve yerinin değiştirilmesi, diğer çevresel uyaranların düzenlenmesidir.

Örneğin; öğrenci sınıfa geldiğinde sürekli dolabın üzerindeki oyuncak istiyorsa, bu oyuncak kapaklı bir dolaba yerleştirilebilir.

2. GÖRMEZDEN GELME/ETKİN ALDIRMAZLIK

Olumsuz davranış göstermekte olan çocuk ile ilgilenmeye kısa bir süre ara verme demektir. Özellikle dikkat çekmeye yönelik davranışlarda çok etkili olabilir. Çocukla fiziksel olarak ilgilenmek zorunda kalınsa bile onunla konuşulmamalı.

İzlenecek Yolun Ana Çizgileri

Kısa bir süre için çocuğa herhangi bir biçimde ilgi göstermeyi bırakın.

Onunla tartışmaya girmeyin, konuşmayın veya onu azarlamayın.

Başınızı çevirin ve onunla göz göze gelmekten kaçının.

Tutum ve davranışlarınızda ve yüz ifadelerinizde kızgınlık belirtisi göstermeyin.

Çocuğun olumsuz davranışı karşılığında bir ödül elde etmemesine dikkat edin.

Olumsuz davranış son bulunca çocuğa bol bol ilgi gösterin.

3. SÖNME

Sönme; daha önceden pekiştirilen bir davranışın pekiştirilmemeye başlanmasıyla, davranışın sıklığının, süresinin ya da yoğunluğunun dereceli olarak azaltılması sürecidir.

Örneğin; öğrencilerden biri matematik dersinde ayaklarını sırasının üzerinde uzatarak başını duvara yaslamış şekilde yayılarak oturmaktadır. “Düzenli otur!” diyerek öğretmen uyarmıştır. Ancak öğrenci başlangıçta şöyle bir toparlanmış ama sonra yayılarak oturmasını arttırmıştır. Öğretmenin uyarıları davranışın sürmesini sağlaması nedeniyle pekiştirileşlevi görmektedir. Öğretmen sönme işlem sürecini uygulamaya başlayınca sırada yayılarak oturan öğrenciyi uyarmaya son vermiştir. Başlangıçta öğrenci bir süre için daha fazla yayılarak oturmuştur. Neden?

Ama öğretmen öğrencinin yayılarak oturmasına dikkat etmemiş ve uyarmamıştır. Dik oturduğunda dikkat ederek ödüllendirmiş, öğrenci dik oturmaya başlamış ve yayılarak oturması azalmıştır.

Sönmeyi Etkili Şekilde Kullanmak İçin İzlenecek Basamaklar

1. Hedef davranışı izleyen bütün pekiştiricileri belirle.
2. Hedef davranışı izleyen bütün pekiştiricileri geri çek.
3. Hedef davranış her yapıldığında görmezden gel, tutarlı ol.

Sönme Uygulaması neden etkili bir uygulamadır?

Sönme, sözel ya da bedensel zorlama kullanmaksızın, uygun olmayan davranışların azaltılmasında etkili olabilir.

Sönme, çocukla uygulayıcı arasında mücadeleye yol açmaz ve çocuğun benlik saygısını azaltmaz.

Sönme, bir ceza uygulaması değildir.

Sönmenin etkisi dereceli olabilirken, etkililik süresi genellikle uzundur.

Uygun olmayan davranış görmezden gelinirken, uygun olan davranışların pekiştirilmesi, sönme sürecinin en önemli ögesidir.

4. TEPKİNİN BEDELİ

Tepkinin bedeli, uygun olmayan davranışın hemen ardından, çocuğun sahip olduğu pekiştiricilerin ya da yıldız, gülen yüz, para gibi sembol pekiştiricilerin sistematik olarak geri alınmasıdır.

Örneğin; öğretmen bir gün boyunca derslerde parmak kaldırarak söz isteyen öğrencilerin her uygun söz alma davranışı için tahtada oluşturduğu tabloya bir “+” işareti koyar ve biriktirdikleri işaretlerle istedikleri etkinlik ya da nesnelerin değiş tokuşuna izin verir. Uygun şekilde söz almadan konuşan öğrenciden ise “+” işaretini siler.

Böylece öğretmen hem uygun davranışı pekiştirmiş hem de uygun olmayan davranışlar için tepkinin bedeli uygulamasına yer vermiş olur.

Tepkinin Bedelini Uygularken nelere dikkat etmek gerekir?

Tepkinin bedeli, hedef davranışın hemen ardından uygulanmalıdır.

Tepkinin bedeli tutarlı şekilde uygulanmalıdır.

Tepkinin bedeli uygulamasında eksi puanların birikmesine ya da çocuğun borçlanmasına izin verilmemelidir.

Çocuk uygun davranışları için, sıkça pekiştirici kazanıyor olmalıdır.

Pekiştiricilerin geri alınması cezalandırıcı olmamalı. Örneğin, öğrencinin pekiştirici bağırıp kızarak değil, uygun davrandığında tekrar kazanabileceği söylenerek geri alınmalıdır.

5. MOLA

Mola, çocuk bakımından her türlü etkinliğin kısa bir süre durdurulmasıdır.

Mola Tekniğinde İzlenecek Uygulama Basamakları

Mola uygulanacak hedef davranış seçin.

Bu hedef davranışın belli bir süre içinde kaç kez yapıldığını sayın.

Mola için sıkıcı bir yer seçin.

Hedef davranış Ortaya Çıkınca

Çocuğu en çok 10 saniye içinde ve on sözcükten daha çok sözcük kullanmadan mola yerine götürün.

Bir saat alıp . . . dakika sonra çalmak üzere ayarlayın ve çocuğun işitebileceği bir yere koyun.

Mola süresi çocuğun yaşının her yılı için bir dakikadır!

Saatın çalmasını bekleyin. Çocuğun saatin çalmasını beklediği süre boyunca onunla her türlü ilişkiyi kesin.

Saat çaldıktan sonra moladan çıkan çocuğa neden molaya gönderildiğini açıklayın.

6. AŞIRI DÜZELTME/ ONARMA

1. Olumlu alıştırtma
2. Olumlu alıştırtmalarla aşırı düzeltme
3. Onarıcı aşırı düzeltme, olmak üzere üç şekilde uygulanabilir.

6.1. Olumlu Alıştırtma;

Çocuk uygun olmayan davranış gösterdiğinde yapılan etkinlik durdurulur ve uygun davranış sözel olarak tanımlanır ve uygun davranışın tekrar edilmesi sağlanır.

Örneğin; kağıtları yere atan çocuktan kağıtları alıp sepete atma ve yerine oturması istenir. Öğretmen teşekkür eder ve doğru davranışın tekrar tanımlar.

6.2. Olumlu Alıştırtmalarla Aşırı Düzeltme

Çocuk uygun olmayan davranış gösterdiğinde yapılan etkinlik durdurulur ve uygun davranış sözel olarak tanımlanır ve uygun davranışın belirli bir takvimde tekrar edilmesi sağlanır.

Örneğin; kağıtları yere atan çocuktan kağıtları alıp sepete atmasının bir hafta boyunca tekrar edilmesi.

6.3. Onarıcı Aşırı Düzeltme

Düzeltme (onarım), çocuğun uygun olmayan bir davranışından sonra ortaya çıkan çevresel sorunların (kirlenme vb.) çocuk tarafından fazlasıyla düzeltilmesidir.

7. BEDENSEL CEZA

Ceza kişiye ne yapmaması gerektiğini göstermekle birlikte, asıl önemli olan ne yapması gerektiğine ilişkin bilgi vermez!

İstenmeyen bir davranışı yok etmek için verilen bir ceza başka bir istenmeyen davranışa yol açabilir.

Ceza uygulanan kişi durumdan kurtulabilmek için yalan söyleme, inkar etme, hile yapma, çekingenlik gibi olumsuz davranışlar geliştirebilecektir

KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

Amerika'da yapılan Ulusal Okuma Paneli'nde (National Reading Panel) okuma öğreniminde beş önemli bileşen olduğu belirtilmiştir.

Bu bileşenler;

Fonik farkındalık: Söylenen sözcükler içindeki sesleri duyma, tanıma ve ustalıkla kullanma becerilerini,

Fonikler: Yazılı dildeki harflerle konuşma dilindeki sesler arasında ilişkiyi anlama ve kullanma becerilerini,

Akıcılık: Parçayı doğru, hızlı ve uygun ifade ile okuma becerilerini,

Kelime: Kelimeleri konuşurken ve dinlerken etkili kullanma ve basılı olan kelimeleri tanıma ve kullanma becerilerini,

Metin anlama: Basılı olan metinden bilgi edinme veya parçayı anlama becerilerini kapsamaktadır.

Zihin engelli çocukların okumayı öğrenmedeki problemlerinin birçok faktörle ilgili olabileceğini söylemişlerdir.

Bunlardan ilki harfleri ayırt etmekte yaşadıkları güçlüklerdir. Görsel karmaşıklık ve uyarandaki bütün parçaları algılamama bu çocuklar için sorun olabilmektedir.

İkinci faktör, harf-ses ilişkisini öğrenmedeki güçlüklerdir. Harfler ve sesleri soyut uyaranlardır ve zihin engelli çocukların soyut uyaranları ve kavramları öğrenmede zorluklar yaşadıkları bilinmektedir.

Üçüncü faktör ise, seslerin tek başına telaffuzunun diğer seslerle birleştiğinde ortaya çıkan sesteki farklı olmasıdır. Bu noktada zihin engelli çocuklar sesleri birleştirip kelime haline getirmekte veya kelimelerin içindeki sesleri ayırt etmekte zorluk yaşayabilirler.

Dördüncü faktör ise bazı dillerdeki şekil-ses uyumunun düzensizliği bu dillerde okuma kazanımını zorlaştırmaktadır.

Son olarak ise öğretimsel yöntemle ilgili sorunlar yaşanabilmesidir. Birçok okuma öğretim yöntemi normal gelişim gösteren ya da öğrenme problemi olmayan çocuklara göre desenlendiği için ön beceriler ya da öğretimsel etkinliklerin programlanması zihinsel engelli çocuklar için yetersiz olabilmektedir.

Zihin engelli çocukların birçoğu görsel-motor organizasyonlarında, küçük ve büyük kas gelişimlerinde ve bütünleştirme stratejilerinde problemler yaşamaktadırlar. Zihin engelli çocukların görsel, motor ve kavramsal gelişimlerdeki aksaklıklar alfabe harfleri tanımlarında ve harflerin sözcüklerdeki diziliş sırasını kavramalarında yaratır (Nichtern,1974). Semboller, harflerin dizilişi ve sözcükler yatay (horizontal) sıralama ve düşünmeyi gerektirir. Oysaki zihin engellilerde yatay sıralama becerileri zayıftır. Bu beceride olgunlaşmadıkları için harfleri ve sözcükleri kavrama becerileri ve hızları düşüktür. Bu nedenle de görsel öğretim teknikleri ile harfleri ve kelimeleri öğrenmeleri zordur. Fonik analiz (duyulanla görüleni birleştirme) ve dokunsal/ hareketsel teknikler (dokunulan ile görüleni birleştirme ve değişik materyallerden yapılmış harfleri kullanarak sesleri duyma) bu çocuklara okuma öğretiminde kullanılmalıdır.

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri

Öğrenen kişilerin beceri ve kavramları en iyi biçimde öğrenmelerinin, öğretim sırasında yaptıkları hatalardan değil öğretim sırasında gerçekleştirdikleri olumlu yanıt ve alıştırmalardan kaynaklandığını ifade edilmektedir.

Bu varsayımdan kaynaklanan yaklaşıma ise, yanlışsız öğretim yaklaşımı adı verilmiştir.

Yanlışsız öğretim yöntemleri uygulamak isteyen bir öğretmenin üç temel beceriye sahip olması gerekmektedir:

1. Öğretmen öğreteceği beceriyi öğrencinin hâlihazırdaki kapasitesini dikkate alarak belirlemeli ve sunmalıdır.
2. Öğretmen gerekli durumlarda beceri analizi geliştirmeli ve bir kerede sadece küçük bir bölümün öğretilmesini amaçlamalıdır
3. Öğretmen öğrenmeyi kolaylaştırıcı ipucu, model olma gibi değişik öğretim stratejilerini uygulayabilmelidir.

Yanlışsız Öğretimin Tercih Edilme Nedenleri

Tüm yanlışsız öğretim yöntemleri etkili öğretim yöntemleridir.

Yanlışsız öğretim yöntemleri uygulamaları sırasında öğrencinin hemen tüm denemeleri doğru olarak yanıtlaması nedeniyle, öğretmen ve öğrenci arasında olumlu etkileşim gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Yanlışsız öğretim yöntemleri sırasında öğrencilerin olumsuz davranış sergileme olasılıklarının düşük olduğu görülmektedir.

Sabit Bekleme Süreli Öğretim (SBSÖ)

SBSÖ uygulaması kolay ve masrafsız bir yöntemdir.

Öğretmen ve öğrenci arasında olumlu etkileşim gelişmesine yardımcı olur.

SBSÖ sıralanan üç özellik açısından yalın bir yöntemdir:

Sadece bir tür kontrol edici ipucu kullanılır.

Hedef uyarı ve kontrol edici ipucu arasında geçen süre sabittir; dolayısıyla, kolay uygulanır.

Öğretim sırasında öğrenci performansına bağlı olarak öğretmen öğretim planında değişiklik yapma kararı alabilir.

SBSÖ ile Hangi Özelliklerdeki Öğrencilerle ve Davranışlarla Çalışılmıştır?

Öğrenme güçlükleri

Zihin özürü

Otizm

Görme ve işitme özürü

Çok özürülülük

SBSÖ'de hedef uyarının ardından öğrencinin doğru yanıt vermesini sağlamak üzere kontrol edici ipucu sunulur.

Hedef uyarı ve kontrol edici ipucu arasında geçen süre sistematik biçimde 4-5 sn. gibi bir süreye arttırılır; böylece, kontrol edici ipucu silikleştirilir.

Sabit bekleme süreli öğretim iki aşamadan oluşmaktadır:

0 sn. bekleme süreli denemeler

Sabit bekleme süreli denemeler

Belirli bir sayıda sunulan 0 sn. bekleme süreli denemelerde, hedef uyarının ardından bireyin doğru yanıt vermesini sağlamak üzere kontrol edici ipucu sunulur.

SBSÖ uygulamasında gerçekleştirilen ilk birkaç oturumda, hedef uyarı ve kontrol edici ipucu eşzamanlı olarak sunulur ve bu oturumlara 0 sn. bekleme süreli denemeler denir.

Geriye kalan denemelerde ise, ipucunun sunulması sabit bir süre beklenerek geciktirilir.

Aşamalı Yardımla Öğretim

Aşamalı yardımla öğretimin otizm, çeşitli düzeylerde zihin özürülülük, gelişimsel gerilik gibi değişik özür gruplarında yer alan çocuk ve yetişkinlere öğretim yapmakta etkili olduğu araştırma bulgularıyla desteklenmiştir.

Aşamalı yardımla öğretimde uygulamacı öğretime kontrol edici ipucu sunarak başlar ve zamanla kontrol edici ipucunu ortadan kaldırır.

Bu yöntemi tüm diğer öğretim yöntemlerinden ayıran nokta, uygulamacının bireyin gösterdiği performansa bağlı olarak kontrol edici ipucunu sunup sunmamaya, ipucu türü ve miktarında değişiklik yapıp yapmamaya ilişkin anlık kararlar almasıdır.

İpucunun silikleştirilmesi için sistematik bir kural ya da ölçüt yoktur.

Uygulamacı bireye sunacağı ipucu sayısı, türü, şiddeti ve yoğunluğu vb. konularda anlık kararlar alarak ipucunu geri çekebilir ya da ekleyebilir.

Örneğin çocuğunuz parka gitme zamanı geldiğinde kapının önünde yanınızdayken kapıyı açmanız için size bakması sizin bu fırsatı değerlendirerek çocuğunuzdan "Kapıyı aç." demesini model olarak göstermenize zemin hazırlayacaktır. Gerekliğinde, beklenen iletişim becerisinin yapılma olasılığını arttırmak amacıyla ipuçları sunulur ve bu ipuçları giderek silikleştirilir.

DENEME YANILMA YÖNTEMİ

Deneme yanılma yöntemi ile görsel sözcük öğretimi okumanın doğruluğuna göre geribildirimlerde bulunarak yapılır.

Basılı sözcük çocuğa gösterilir ve sözcük gösterilerek ve öğretmen tarafından yüksek sesle okunarak çocuğun okuması için öğretim yapılır.

Çocuğun okuması doğru ise, çeşitli şekillerde pekiştirilir; yanlış ise hata düzeltme yöntemleri uygulanır. Yanlışsız öğretim yöntemleri ile kıyaslandığında hem sözcük edinimi hem de sözcükleri hatırlama becerilerinde deneme yanılma yöntemlerinin daha az etkili olduğu görülmektedir.

Karşılıklı Öğretim

Yaklaşım, öğrenme problemi olan ve hafif derecede zihin engelli çocuklarda kullanılır.

Öğretim, öğrencinin okuduğunu anlama becerilerini destekleyecek bilişsel stratejileri geliştirmek için düzenlenmiştir.

Öğretimin dayandığı nokta tekrarlayan ve paylaşımcı sosyal diyaloglarla öğrencinin daha deneyimli ve yetkin olan okuyucunun yani öğretmenin ifadelerinin ve stratejilerinin anlam ve biçimlerini keşfedebileceğidir.

Öğretimin en temel özellikleri tahmin etme, soru sorma, özetlemegibi yöntemleri kullanarak öğretim yapma ve metin üzerinde çalışılırken öğretmen ve öğrencinin önceki bilgilerini kullanarak etkileşim içinde olmalarıdır.

Öğretimde öğretmen metne uygun sorular sorarak başlar, açık olmayan noktalara açıklık getirir ve metnin nasıl ilerleyeceğine dair tahmin yürütür. Öğrenciler de sorular sorarak veya özet hakkında yorum yaparak ve karışık noktalara açıklık getirerek grup etkileşimine ve paylaşımına katılırlar.

TÜM DİL YAKLAŞIMI

Tüm dil yaklaşımı ile okuma-yazma öğrenmekte zorluk yaşayan çocuklara okuma yazma öğretimi bir yöntem olarak değil bir süreç olarak görülür.

Öncelikli amaç, okuma ve yazmanın anlamını öğretme, okuduğunu anlama ve sözcükler arasında anlamsal ilişkiler kurma iken fonik analiz bu beceriler kazandırıldıktan sonra öğretilir.

Fonik analiz becerileri öğretilirken de tesadüfi ve az yapılandırılmış bir öğretim yapılır.

Tüm dil yaklaşımı ile okuma-yazma öğretimi sırasında öğretmen daha dinamik ve zengin bir ortam sunarak öğrenciyi aktif hale getirir, dil öğrenimi anlamlı bağlamlarda öğrenci merkezli olarak yapılır.

Okuma-yazma çalışmaları daha geniş bir dilsel bağlamdaki cümle kalıpları, birden fazla cümle içeren metinler ve çocuk kitapları alanyazınından öğrencinin seçtiği kitaplar ile yapılır.

Paylaşımlı kitap deneyimi, okuma-yazmada kullanılan etkinliklerden biridir. Öğretmen öğrencilere kitap okur, öğrenciler bu okumayı taklit eder. Böylece öğrenciler metne aşinalık kazanır, kitap ile ilgili farkındalık kazanır, motivasyon ve anlam kurma stratejileri geliştirir. Hikâyelerdeki olayları tahmin ederek bu becerilerini geliştirirler, dinleyerek ise hikâyelerdeki sıra ve hiyerarşik yapıyı anlarlar. Zamanla kitapların kenar boşluğu, basım gibi görsel özelliklerini tanırlar. Daha sonra ise öğrenciler kendi kitaplarını bağımsız veya küçük gruplar halinde seçerler ve öğretmenlerini taklit ederek kitaplarla çalışmaya başlarlar.

Tüm dil yaklaşımı ile yapılandırılan okuma çalışmalarında öğrencinin ilgisinin yüksek olduğu, tekrarlayan kalıpların ve resimlerin yer aldığı ve olayların tahmin edilebilirliğinin yüksek olduğu basit metinlerle başlamak önemlidir. Bu metinler üzerinde okumayı geliştirirken çözümlenme ve analiz becerilerini de geliştirebilirler.

SES TAKVİMİ							
EKİM-KASIM							
1.Grup	elakin	e	l	a	k	i	n
		3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta
		Ekim (1.Hafta)	Ekim (2.Hafta)	Ekim (3.Hafta)	Ekim (4.Hafta)	Kasım (1.Hafta)	Kasım (2.Hafta)
KASIM-ARALIK							
2.Grup	omutüy	o	m	u	t	ü	y
		9. Hafta	10. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	11. Hafta	12. Hafta
		Kasım (3.Hafta)	Kasım (4.Hafta)	Kasım (4.Hafta)	Kasım (5.Hafta)	Kasım (5.Hafta)	Aralık (1.Hafta)
ARALIK-ARALIK							
3.Grup	öndsb	ö	r	l	d	s	b
		12. Hafta	12. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	13. Hafta	13. Hafta
		Aralık (1.Hafta)	Aralık (1.Hafta)	Aralık (1.Hafta)	Aralık (2.Hafta)	Aralık (2.Hafta)	Aralık (2.Hafta)
ARALIK-ARALIK							
4.Grup	zçğşcp	z	ç	g	ş	c	p
		14. Hafta	14. Hafta	14. Hafta	14. Hafta	15. Hafta	15. Hafta
		Aralık (3.Hafta)	Aralık (3.Hafta)	Aralık (3.Hafta)	Aralık (3.Hafta)	Aralık (4.Hafta)	Aralık (4.Hafta)
ARALIK-OCAK							
5.Grup	hvğfj	h	v	ğ	f	j	
		15. Hafta	16. Hafta	16. Hafta	17. Hafta	17. Hafta	
		Aralık (4.Hafta)	Ocak (1.Hafta)	Ocak (1.Hafta)	Ocak (2.Hafta)	Ocak (2.Hafta)	

HECE TABLOSU

1. GRUP (elakin)	el	le	la	al	il	ek	ka	li	ke
	ik	ki	en	ne	nn	ni	an	in	nk
	kal	kil	ilk	kel	lek	lel	lik	nal	ken
	kin	nil	lin	nan	kan	lal	kek	lak	lik
	kil	nak	kal	lan					
2. GRUP (omutüy)	ol	ko	no	on	em	ma	im	me	mi
	ul	et	ta	ot	ül	mü	tü	ya	oy
	ey	yi	yo	ti	it	üt	üy	ye	lok
	kol	kon	lem	mil	mek	mol	kiy	mum	tel
	til	tat	ket	tak	küm	nüm	tüt	toy	yok
3. GRUP (ördsb)	öl	kö	ön	tö	ar	ri	mı	ıt	da
	ad	es	so	ba	ab	ür	bü	di	do
	su	sa	dö	bu	mır	bem	bot	bol	dik
	kor	kur	kod	tor	tür	kir	kar	rak	kım
	dal	kad	dın	dos	kas	mık	türk	tren	kral
4. GRUP (zçğşcp)	ez	za	iz	zi	zü	üz	oz	zo	zu
	uz	eç	çe	çi	üç	ço	ci	yi	iş
	ci	ec	co	cu	ip	pö	öp	pi	pu
	zor	liz	toz	daç	loş	şal	cem	pek	lop
	şap	paş	caz	zar	zil	git	gır	çık	löp
5. GRUP (hvğfj)	ah	ih	ha	ev	vö	ağ	fu	of	ja
	ej	üj	hı	he	ev	af	aj	fi	je
	iğ	oh	ov	va	vı	av	uf	öv	iv
	fok	küf	für	pah	dah	hik	zev	viz	dağ
	mağ	ğim	fok	doğ	fik	jip	peh	hep	fev

KELİME TABLOSU

1. GRUP (e l a k i n)	ela	lale	kale	kile	enli	nane	inek	elek	nail
	tane	anne	lake	ekin	kalk	kene	enik	ilkel	elle
	ilke	kekik	kelek	kanka	kaleli	keneli	ilkeli	taneli	kelle
2. GRUP (o m u t ü y)	ona	otel	kola	kolay	kime	elma	toka	okul	okur
	ülke	küme	yaka	ayla	kemik	komik	tatma	ekmek	onluk
	nemli	yakalı	tokalı	tatmak	kemikli	yumak	tütün	kükürt	kürk
	kumlu	yamalı	oymalı	oyalı	kalem	yünlü	umut	umutlu	yüklü
	onu	onun	kim	kimin	kimlik	iklim	kilim	koku	
3. GRUP (ö r i d s b)	önle	önlük	köy	kır	kira	ayar	köle	koray	ayı
	alın	ılık	kıyı	kıyma	dama	adam	dolar	dilek	dökme
	ördek	sene	isim	solak	süs	süslü	sulu	suluk	yakası
	beni	benli	bela	büyük	büyüme	boya	boyama	damak	soba
	bayrak	bayram	baba	dede	dedem	mide	ömür	kömür	kedi
4. GRUP (z ş g s c p)	kaza	eziyet	bilezik	çorba	çukur	çorak	gemi	gezi	gizem
	gazi	gazete	şaka	kaşı	kaşık	kaşıkla	işlem	işleme	maşa
	telaş	telaşlı	acı	açı	camı	acıma	acımak	bolca	piyaz
	piyano	piyango	püre	köprü	küpe	zil	çizgi	pire	zar
	çarpı	çarpma	toplam	toplama	top	toplu	topuk	topçu	topaç
5. GRUP (h v ğ f j)	hala	halı	hileli	hikmet	hokka	paha	veli	evli	veda
	elveda	doğa	doğal	doğru	hava	havali	havasız	havlu	havuç
	ağız	eğim	fare	fikir	fıkra	fakir	mağara	mağaza	havuz
	affet	oje	ojeli	jelibon	jandarma	ajda	ajanda	jöle	doğum
	tava	televizyon	telefon	jeton	joker	ağaç	çalı	çöl	çörek

CÜMLE TABLOSU

1. GRUP (e l a k i n)	El ele.	Ela lale al.	Kek al.
	Lale elek al.	İlke iki lale al.	Ela ile Lale el ele.
	İki keklük ekle.	Anne nane al.	Nil nane ek.
	Nine iki nane al.	Anla Ali nineni.	Ela ile Ali el ele.
	Nil ile Ela el ele.	Nil nineni anla.	Lale kek al.
2. GRUP (o m u t ü y)	Okan al.	Elma al.	Mumu tut.
	Okan lale al.	Melek kalem kimin?	Oku Numan oku.
	Okan ile Lale kol kola.	Okan on lale al.	Nail o okul.
	Temel mumu tut.	Tekin iki kutu al.	Melike toka tak.
	Mete iki takla at.	Ülkü tül tak.	Ümit ütü al.
	Oya oyun oyna.	Ümit yemek ye.	Kaya koyuna ot at.
	Yaman elma ye.	Nalan o yelek kimin?	Mine okula bak.
3. GRUP (ö r i d s b)	Nine anlat.	Nine öykü anlat.	Öykü önlük tak.
	Emine yeni konu önemli.	Rana kemer tak.	Rüya armut ye.
	İrmak altı ekmek al.	Öner ellerini yıka.	Melike Atatürk'ü tanı.
	Dedem düdüğü öttürdü.	Ellerimi yıkadım.	Sema saat taktı.
	Selim sayıları say.	Banu abla oldu.	Babam balık aldı.
	Sami bardak yıkadı.	Ömer ördek aldı.	Bayrak aldım.
	Okula bayrak as.	Metin bayram kutladı.	Bayram kutla.
4. GRUP (z s g ş c p)	Yazı yaz.	Kazak al.	Teyzem kazak örüyor.
	Ziya yazı yazıyor.	Çetin çekirdek çitledi.	Doktor reçete yazdı.
	Gizem gömlek ütülüyor.	Gaye gözlük taktı.	Şule aşçı oldu.
	Bize komşu geldi.	Canan küçük tencere al.	Bu gece gökyüzünde yıldız yok.
	Pelin masaya peynir koydu.	Palyaço çok komik.	Derya başına taç taktı.
5. GRUP (h v ğ f j)	Halam geldi.	Hava çok güzel.	Halama hediye aldık.
	Hilmi halı sahada oynadı.	Vildan neversim yıkadı.	Vedat avukat oldu.
	Okulda çok öğrenci var.	Yemekte yoğurt yedim.	Rafadan yumurta yedim.
	Fatma telefon etti.	Müjgan judo öğrendi.	Jale arabayı garaja koydu.
	Evde fare vardı.	Mete havlu ıslak.	Jandarma ağaç dikti.

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

1 . SINIF

KAZA

Perşembe günü Ali, Kerem, Ulaş ve Ahmet okulun bahçesinde buluştular. Hava çok güzeldi. Hemen iki takım kurdular. Maç yapmaya başladılar. Ali hakem, Ulaş kaleci oldu. Oyun çok eğlenceliydi ama bir kaza oldu. Kerem topa sert vurunca top okulun penceresine çarptı.

Okulun camı kırıldı. Çocuklar çok üzüldüler. Ne yapacaklarına karar verdiler. Aralarında para topladılar. Cuma günü Kerem okul müdürüne olanları anlattı. Camı kendisinin kırdığını söyledi ve özür diledi. Topladıkları para ile camın parasını ödedi. Müdür Kerem'e teşekkür etti. Ona "sen iyi bir öğrencisin, gelip özür dilediğin için teşekkür ederim." dedi.

Sorular

- 1 . Ali, Kerem, Ulaş ve Ahmet ne zaman buluştular?
2. Çocuklar nerede buluştular?
3. Hava nasıldı?
4. Çocuklar buluşup ne yaptılar?
5. Okulun camını kim kırdı?
6. Okulun camı nasıl kırıldı?
7. Cam kırılınca çocuklar ne yaptılar?
8. Müdür Kerem'e neden aferin dedi?
9. Sen Kerem'in yerinde olsan ne yapardın?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

1. SINIF

RÜZGAR

Sıcak hava ile soğuk havanın yer değiştirmesine rüzgar denir. Rüzgarın etkisiyle çıplak arazilerde toprak aşınır. Tarım alanlarında verimi azaltır, çölleşmeye neden olur. Ekili arazilerde bitkilere zarar verir. Fırtına ve hortum evlerin çatılarını uçurur, mal ve can kaybına neden olur. Rüzgarın etkisiyle çeşitli yer şekilleri oluşur. Ülkemizdeki peri bacaları buna örnektir. Rüzgarın zararlarına karşı; ağaç dikmeliyiz, evleri ve çatıları sağlam yapmalıyız.

Sorular

1. Rüzgar nedir?
2. Çıplak arazilerde toprak nasıl aşınır?
3. Rüzgar nelere neden olur?
4. Evlerin çatılarını uçuran nedir?
5. Rüzgarın etkisiyle oluşan yer şekillerine ülkemizde neler örnek olabilir?
6. Rüzgarın zararlarına karşı neler yapmalıyız?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

2. SINIF

SEL BASKINLARI

Sel; ani şiddetli ve uzun süreli yağan yağmur sularından, hızla eriyen kar sularından oluşur. Sel baskınlarında; akarsular taşar, sular çevreye yayılır. Evler, sular altında kalır veya yıkılır. Tarla ve bahçeler sular altında kalır, ürünler zarar görür. Yollar ve köprüler zarar görür, ulaşım yapılamaz.

Sorular

1. Sel nasıl oluşur?
2. Sel baskınlarında neler olur?
3. Sel baskınlarında nereler sular altında kalır?
4. Yollar ve köprüler zarar görünce ne yapılamaz?

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

2. SINIF

GÜNEŞ VE RÜZGAR MASALI

Bir yaz günü Rüzgar Güneş ile gökyüzünde kimin daha güçlü olduğu konusunda tartışıyorlarmış. Rüzgar Güneş'ten daha güçlü olduğunu söylemiş. Gücünü kanıtlamak için de yolda yürüyen yaşlı adamı göstererek onun ceketini çıkaracağını söylemiş.

Güneş:

- Peki o zaman. Haydi dene bakalım, demiş. Merakla Rüzgar'ı izlemeye başlamış. Rüzgar bütün şiddetiyle esmiş. O estikçe yaşlı adam üşümüş. Üşüdükçe ceketine sarılmış. Rüzgar buna öfkelenmiş. Daha da şiddetli esmiş. Bu kez adam da ceketini daha sıkı tutmuş. O ne kadar şiddetli estiyse adam da ceketine o kadar çok sarılmış. Çünkü çok üşüyormuş.

Rüzgar sonunda pes etmiş. Bu kez sıra Güneş'e gelmiş. Güneş bulutların arkasından çıkmış. Yaşlı adama sıcacık gülümsemiş. Yeryüzünü iyice ısıtmış.

Adam çok sevinmiş. Yeryüzü ısındıkça adam da ısınmış. O da gülümsemeye başlamış.

- Artık cekete ihtiyacım kalmadı, diye düşünmüş ve ceketini çıkarmış.

Güneş Rüzgar'a dönerek:

- Gördün mü? demiş. Nazik olanlar zorbalardan her zaman daha güçlüdür.

Sorular

1. Güneş ve Rüzgar ne zaman tartışmışlar?
2. Güneş ve Rüzgar nerede tartışmışlar?
3. Güneş ve Rüzgar niçin tartışmışlar?
4. Rüzgar adamın ceketini çıkarması için ne yapmış?
5. Rüzgar sertçe estikçe adam ne yapmış?
6. Sonunda kim pes etmiş?
7. Güneş adamın ceketini nasıl çıkartmış?
8. Sence rüzgar neden kazanamamış?
9. Sence rüzgar neden kazanmış?

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

3. SINIF

ASLI İLE ELİF

Aslı, sarı saçlı, güler yüzlü, sevimli bir çocuktur. Yaz tatilinde annesi ve babası onu köyde yaşayan dedesine bırakmıştı. Aslı köye giderken pembe bisikletini de yanına almıştı. Köydeki sokak ve bahçelerde rahatça bisiklet sürebiliyordu.

Bir gün önüne ondan daha büyük bir çocuk çıktı. Aslı'nın bisikletine sarıldı ve sert bir sesle:

- İn bisikletten, dedi. İn diyorum!

Aslı çok korktu. Karşı mahalleden yaramaz Elif, bisikleti Aslı'nın elinden çekip aldı. Bisiklete bindi ve "haydaaa," diye sesler çıkararak bahçede dönüp dolaşmaya başladı. Derken beklenmedik bir şey oldu. Elif Aslı'ya dilini çıkararak birtakım işaretler yaparken bisiklet kenardaki taşlara hızla

çarpmasın mı? Çarpmasıyla da Elif, taş ve demir dolu bir çukura yuvarlandı.

Aslı önce ürperdi, sonra var gücüyle Elif'in yanına koştu. Çukur derindi.

Yaramaz Elif, çukurun dibinde ağlıyordu. Aslı hemen dedesini çağırdı. Dedesi gelip Elif'i çukurdan çıkardı. Elif çok utanmıştı. Aslı'dan ve dedesinden özür diledi ve Aslı'ya dönüp:

- Sen çok iyi bir arkadaşsın, dedi. Keşke ben de senin gibi olabilsem.

Sorular

1. Aslı nasıl bir çocuktur?
2. Annesi ve babası Aslı'yı nereye bırakmıştı?
3. Aslı köye ne zaman gitmişti?
4. Elif Aslı'nın bisikleti ile ne yapmış?
5. Çukura kim düşmüş?
6. Elif çukura neden düşmüş?
7. Elif'i çukurdan kim çıkarmış?
8. Elif çukurdan çıkınca ne demiş?
9. Sen Aslı'nın yerinde olsaydın Elif çukura düşünce ne yapardın?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

3. SINIF

KATI SIVI GAZ

Katı bir maddenin sıvı hale geçmesine erime denir. Katı haldeki buz, ısınınca sıvı hale geçerek su olur. Tereyağı katıdır. Isıtılınca sıvı hale geçer. Sıvı bir maddenin soğutularak katı hale geçmesine de donma denir. Suyu buzdolabına koyarsak su katı hale geçer ve buz olur. Donma olayı erime olayının tersidir. Sıvı bir maddenin ısı etkisiyle gaz haline geçmesi ise buharlaşmadır. Su ısıtılırsa gaz haline geçerek su buharı oluşur.

Sorular

1. Erime nedir?
2. Katı haldeki buz sıvı hale nasıl geçer?
3. Hangisi ısıtılınca sıvı hale geçer?
4. Donma nedir? Örnek ver.
5. Buharlaşma nedir? Örnek ver.

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

4. SINIF

ÇAM AĞACI

"Ah, şu öteki ağaçlar gibi bir büyüsem," diye içini çekiyordu küçük ağaç. "O zaman dallarımı dört bir yana yayabilir, tepemle de uzakları, bütün dünyayı görebilirdim. Kuşlar yuvalarını dallarımın arasına yaparlar ve rüzgar estiği zaman da, öteki ağaçlar gibi kibarca başımı sallardım." Ne güneş mutluluk veriyordu ona ne kuşlar ne de sabah akşam üzerinden kayıp giden bulutlar. Derken kış geldi. Her tarafı ışıltılı beyazlığı ile kapladı. Arada bir bir tavşan ortaya çıkıyor, küçük ağacın üzerinden atlayıp gidiyordu. Sonra aradan iki kış geçti, üçüncü kış küçük ağaç öyle uzamıştı ki, tavşan artık onun etrafından dolanmak zorunda kalıyordu. "Ah, büyümek, büyümek, kocaman ve yaşlı olmak, işte dünyanın en güzel şeyi bu," diye düşünüyordu ağaç.

Sonbaharın son günlerinde oduncular gelir, ağaçların en büyüklerinden bazılarını keserlerdi. Bu her yıl böyle olurdu. Artık büyümüş olan çam ağacı korkuyla titriyordu. Çünkü kocaman ağaçlar yere devriliyor, dalları baltayla kesiliyordu. Sonra arabaya yüklenip ormandan götürülüyorlardı. Nereye gidiyorlardı böyle, başlarına neler geliyordu?

İlkbahar ayında kırlangıçlar ve leylekler gelince, ağaç onlara sordu: "Siz biliyor musunuz bu ağaçların nereye götürüldüğünü?". Kırlangıçlar bilmiyorlardı, leylek ise oldukça düşünceli görünüyordu. Leylek başını salladı ve "Evet galiba ben biliyorum. Buraya gelirken pek çok yeni gemiye rastladım. Gemilerde çok gösterişli direkler vardı. Galiba bu direkler, senin sözünü ettiğin ağaçlardı. Çam kokuyorlardı."

"Ah, keşke ben de denizlerin oraya gidebilecek kadar büyük olsaydım! Nasıl bir şeydir bu deniz, neye benzer?,"

"Anlatması biraz uzun sürer!," dedi leylek ve uçup gitti.

Sorular

1. Küçük çam ağacı ne istiyordu?
2. Oduncular ne zaman gelirlerdi?
3. Çam ağacı neden korkuyla titriyordu?
4. Çam ağacı nereye gidecek kadar büyümek istiyordu?
5. Oduncular büyük ağaçları nasıl kesip götürüyorlardı?
6. Çam ağacı kesilen ağaçların götürüldüğü yeri kime soruyor?
7. Kesilen ağaçlarla ne yapılıyor?
8. Sen çam ağacının yerinde olsan ne yapardın ne düşünürdün?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

4. SINIF

AVUSTRALYA'NIN İKLİMİ

Avustralya ekvatorun güneyinde bulunur. Bu yüzden mevsimleri bizimkilerden farklıdır. Avustralya'nın güney kısmı bizimki gibi 4 mevsime sahiptir. Kışlar soğuk ve yağmurludur ve Haziran'dan Ağustos'a kadar sürer. Yazlar ise sıcak ve kuraktır, Aralık'tan Ocak'a kadar sürer. Kıtanın kuzey kısmı sadece iki mevsimli tropik bir iklime sahiptir. Çok fazla yağmur, fırtına ve sele sebep olan yağışlı mevsim Kasım'dan Nisan'a kadardır. Avustralya'nın üçte biri çöldür ve yılda 25 cm den daha az yağış alır. Kıtanın en yağışlı kısmı güney ve güneydoğu da bulunmaktadır. Tüm yıl yağış alır, bazen 3 metreye kadar çıkar.

Kar sadece Avustralya Alpleri'nin yüksek kısımlarına düşer. Kuraklıklar Avustralya'nın bir çok kısmında büyük bir problemlerdir. Bazı yerlerde aylarca yağmur yağmaz. Bu çalılık arazi yangınlarına ve kıtlığına yol açar.

Sorular

1. Avustralya nerededir?
2. Avustralya'nın hangi kısmı 4 mevsime sahiptir?
3. Avustralya'da kışlar nasıldır?
4. Kış mevsimi ne zamana kadar sürer?
5. Avustralya'nın kuzey kısmında kaç mevsim görülür?

6. Avustralya'nın ne kadarı çöldür?
7. Kitanın en yağışlı kısmı nerededir?
8. Avustralya'nın bir çok kısmında büyük problem olan nedir?
9. Kuraklık neye yol açar?

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

5. SINIF

KÜÇÜK CEMAL SÜREYA VE MASAL KİTABI

Küçük Cemal kalabalık şehirlerden uzakta, toprak yolları olan, evlerinin bacasından dumanların tüttüğü sevimli bir köyde yaşıyordu. Her sabah okula gitmeden önce, evlerinin yanında bulunan ahırdaki inekleri sağarak annesine yardım ederdi. Bu sabah da erkenden kalkmış ve annesine yardım ettikten sonra, kasabadan dönecek olan babasının yolunu beklemeye koyulmuştu. Nihayet babası gelmişti. Cemal koşarak boynuna sarıldı babasının. Çok mutluydu, çünkü babası Cemalettin'e bir masal kitabı almıştı. Cemal tekrar babasına sarıldı ve hediye için teşekkür etti. Öğleden sonra masal kitabını da yanına aldı ve kuzuların otladığı, yemyeşil, uçsuz bucaksız ovalarda koştu, oynadı. Yorulduktan sonra bir ağacın dibine oturdu. Gökyüzüne bakarak okuduğu masallarla ilgili hayaller kurmaya başladı. Cemal kitap okumayı ve kitaplardaki kahramanları çok seviyordu. Bir gün kendisinin de bir kahraman olacağını düşünüyordu; insanlara yardım eden, iyiliksever bir kahraman. Havanın kararması ile birlikte köyün yolunu tutan Cemal, patika yolda ilerlerken tam önünde duran çalılardan ilginç bir ses duydu. Sese doğru merakla yaklaştı ve sesi çıkaranın ağaçtan düşen yavru bir kuş olduğunu gördü. Birkaç denemeden sonra boyunun ağaca tırmanamayacak kadar kısa olduğunu anladı ve üzüldü. Başka bir çare düşünmeliydi. Okuduğu masallar geldi aklına ve kahramanların hiçbir zaman iyilik yapmaktan vazgeçmediğini hatırladı. Çok sevdiği masal kitabını destek olacak şekilde kullanarak bir kez daha ağaca çıkmayı denedi ve bu sefer başardı. Yavru kuşu yuvasına koyarak dikkatlice ağaçtan indi. Cemal'in içi içine sığmıyordu. Artık o bir kahramandı. Akşam olduğunda başından geçenleri annesine anlattı. Annesi duydukları karşısında Cemal'e sarıldı ve onu öptükten sonra "yalnız daha dikkatli olmalısın, birini kurtarmak isterken kendine zarar vermemen gerek," dedi. Babası da daha büyük kahramanlıklar yapabilmesi Cemal'e daha büyük bir masal kitabı alacağını söyledi, birlikte güldüler. Cemal, köy evinin sıcak çatısı altında, başka masalların hayaliyle ara vermeksizin okumaya devam etti.

Tefrika Yayınları, Çocuk Edebiyatı Dizisi-8, Küçük Cemal Süreya ve Masal Kitabı

Sorular

1. Küçük Cemal nerede yaşıyordu?
2. Küçük Cemal annesine ne zaman yardım ederdi?
3. Küçük Cemal annesine nasıl yardım ederdi?

4. Cemal kimi bekliyordu?
5. Babası nereden geliyordu?
6. Cemal neden çok mutluydu?
7. Babası Cemal'e ne almıştı?
8. Cemal ne yapmayı çok seviyordu?
9. Cemal eve dönerken ne sesi duydu?
10. Cemal yavru kuşu kurtarabildi mi?
11. Cemal yavru kuşu nasıl kurtardı?
12. Cemal kahraman oldu mu?
13. Akşam olunca olanları kime anlattı?
14. Annesi ve babası Cemal'e ne dediler?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

5. SINIF

KÜTÜPHANELER

Kütüphaneler eski çağlardan beri insanlığın hizmetindedir. Eldeki bilgilere göre ilk kütüphane, Asurlular zamanında kurulmuştur. Osmanlı imparatorluğu döneminde de kitaba ve kütüphaneye önem verilirdi. O dönemden zamanımıza kadar gelen büyük kütüphaneler vardır.

Yurdumuzun belli başlı büyük kütüphaneleri şunlardır: İstanbul'da Süleymaniye ve Beyazıt Devlet Kütüphaneleri, Ankara'da Millî Kütüphane, Millet Meclisi Kütüphanesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphaneleridir. Bunlardan Millî Kütüphane, 15 Nisan 1946 tarihinde kuruldu. Açılış tarihinde içinde iki kitap bulunan bu kütüphanemizde bugün 620 bin kitap vardır. Kütüphanelerimizdeki kitap sayısı yaklaşık 6 milyon kadardır. Kütüphanelerde, kitapların korunması, kitapların sınıflandırılması ve okuyucuya kitap verilmesi için uzman memurlar bulunur. Bu memurlara kütüphaneci denir.

Kütüphanecilik özel bir eğitimi ve öğretimi gerektiren bir meslektir. Bu amaçla üniversitelerimizde kütüphanecilik bölümleri açılmıştır. Bu bölümlerde öğrenimlerini tamamlayanlar kütüphanelerde görev yaparlar.

Yaşadığımız yüzyıl bilgi, ilerleme dönemidir. Kitaplar bilime giden yoldur. Çağımızın buluşlarını kitap, dergi gazete gibi yayın organlarından izleriz. Okuduğumuz kitaplar, dergiler, gazeteler bilgilerimizi artırır. Bizi dünyadaki gelişmelerden, değişmelerden haberdar eder. Kitaplar sevgili dostlarımızdır. Kitaplıklar, kütüphaneler kitapların bir arada bulunduğu yerlerdir.

Sorular

1. İlk kütüphane kimler zamanında kurulmuştur?
2. Ülkemizdeki önemli kütüphaneler hangileridir?
3. Milli Kütüphane ne zaman ve nerede kurulmuştur?

4. Kütüphanelerde kimler çalışır?
5. Okuduğumuz kitapların bizlere faydası nelerdir?
6. Kütüphaneler nasıl yerlerdir?

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

6. SINIF

TEMBEL TAVŞAN

Bir zamanlar ormanda korkunç bir kuraklık başlamış. Kış gelip geçtiği halde, tek bir damla bile yağmur yağmamış. Susuzluk hayvanların canına tak edince, bu duruma bir çözüm bulmak için toplanmışlar. İçlerinden birisinin teklifi üzerine, bur kuyu kazmaya karar verip çalışmaya başlamışlar. Bütün hayvanlar, hatta kuşlar bile gece gündüz çalışıyormuş. Ancak tavşan; "Ben daha çok küçüğüm!," diyerek çalışmak istemiyormuş. Tavşanın böyle nazlanması diğer bütün hayvanları çok kızdırmış. Hayvanların emeği boşa çıkmamış. Kazdıkları kuyudan buz gibi bir su çıkınca, herkes çok sevinmiş. Kana kana içip yıkanmışlar. Kuyunun kazılmasına yardım etmeyen tavşana ise su vermemişler. Kral aslan, tavşanın kuyuya yaklaşmasını önlemek için, kuyunun başına her gün bir nöbetçi görevlendirmiş. Tavşan yaptığı hatayı anlamış anlamasına, ancak iş işten geçtiği için yapacak bir şeyi de yokmuş. Bir gece kuyuda nöbet tutma sırası file gelmiş. Tavşan fili çok severmiş "kimse görmeden bana biraz su verir," düşüncesiyle yanına gidince, filin uyuduğunu görmüş. Çok uğraşmasına rağmen, onu bir türlü uyandıramamış. En sonunda gidip kulağına bağırmış. Fil öyle bir zıplamış ki, kuyunun etrafındaki taş ve toprak yığınının çarpmış, bütün taş ve toprakları kuyunun içine dökmüş. Böylece kuyu kapanmış. Bu duruma çok üzülen fil ağlamaya başlamış. "Benim yüzümden oldul," diyormuş. "Şimdi ne içeceğiz, hem sabah olunca diğer hayvanlara ne diyeceğim?," "Bu kadar üzülme!," demiş tavşan.

"Elbette bir çaresini buluruz. Hem ikimiz beraberce çalışırsak, sabaha kadar kuyuyu temizleyip açarız."

Fil: "Ama sen küçük ve zayıfsın!," demiş. Tavşan şöyle cevap vermiş; "Sen beni şimdi gör! Bak ki nasıl çalışıyorum."

Gerçekten de tavşan bir çalışmış, bir çalışmış ki sormayın. Sabaha kadar fille birlikte kuyuyu açmayı başarmışlar. Ertesi gün fil, bütün hayvanlara tavşanın çalışkanlığını anlatmaya başlamış. Herkes tavşanı alkışlayıp, kuyudan su içmeyi hak ettiğini söylemiş.

Tavşan sadece su içebildiğine değil, diğer hayvanlarla yeniden dost olduğuna da çok sevinmiş. Kendisini ormanın bir üyesi gibi görmek onu mutlu ediyormuş.

Sorular

1. Öyküye göre olay nerede geçiyor?
2. Susuzluğa çözüm bulmak için ne yapmışlar?

3. Toplantıda ne kararı almışlar?
4. Ben daha küçüğüm, diyerek çalışmayan kim?
5. Hayvanlar kazdıkları kuyudan çıkan suyla ne yapmışlar?
6. Hayvanlar tavşana neden su vermemişler?
7. Tavşanın kuyuya yaklaşmasını önlemek için ne yapmışlar?
8. Tavşan kimi çok severmiş?
9. Tavşan fili nasıl uyandırmış?
10. Fil uyanınca ne olmuş?
11. Kuyu tekrar kim kazmış?
12. Sen tavşanın yerinde olsan ne yapardın?
13. Bu öykünün ana fikri nedir?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

6. SINIF

YAKITLAR

Isı elde etmek, araç ve makineleri çalıştırabilmek için yakılan maddelere yakıt denir. Evde kullandığımız odun, kömür, fueloil yakıt olarak kullanılmaktadır. Taşıtlarda benzin, mazot, LPG yakıt olarak kullanılmaktadır. Yakıtlar ısınma, ulaşım, elektrik üretimi, yemek pişirme, aydınlanma amacıyla kullanılır. Yakıtlar üç gruba ayrılır.

1. Katı yakıtlar, odun, kömür gibi yakıtlardır. Odun ısı elde etmek amaçlı sobalarda kullanılır. Odunun ısı değeri fazla değildir. Odunlar ağaçlardan elde edildiği için ormanların yok olmasına sebep olmaktadır. Kurumuş ağaçlar kesilmeli, kesilen ağaçların yerine yenisi dikilmelidir. Kömür yer altında madenlerden çıkarılır. Kömür bitki atıklarının toprak altında uzun süre kalarak sıkışması sonucu oluşur.

2. Sıvı yakıtlar, petrolden elde edilen benzin, motorin (mazot), kalorifer yakıtı, fuel oil, gaz yağı ve etil alkolden üretilen ispirotodur. Sıvı yakıtlar ham petrolün rafinerilerde ayrıştırılmasıyla üretilir. Petrol, canlı atıklarının yer altında zamanla fosilleşmesi sonucu oluşur.

3. Gaz yakıtlar, doğal gaz, LPG (Likit Petrol Gazı-Sıvılaştırılmış petrol gazı), hava gazı ve biyogaz gaz yakıtlardır.

Sorular

1. Yakıt nedir?
2. Evde kullandığımız yakıtlar nelerdir?
3. Taşıtlarda kullanılan yakıtlar hangileridir?
4. Yakıtlar ne için kullanılır?
5. Yakıtlar kaç gruba ayrılır? Bunlar nelerdir?

6. Katı yakıtlar hangileridir?
7. Sıvı yakıtlar hangileridir?
8. Gaz yakıtlar hangileridir?

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

7. SINIF

SUCU VE ÇATLAK TESTİ

Bir zamanlar geçinmek için yaşadığı kasabaya uzak bir nehirden her gün su taşıyan bir sucu varmış. Su taşımak için omuzlarında dengede tuttuğu bir sopanın iki ucuna iki toprak testi asıyormuş. Testilerden biri parlak kırmızı renkte, düzgün ve tamamen su geçirmezmiş. Diğeri ise eski, rengi solmuş ve biraz çatlakları olan bir testiymiş. Hatta sucu yolda giderken biraz su sızdırıyormuş.

Zaman geçtikçe testinin çatlakları öyle artmış ki sucu kasabaya ulaştığında taşıdığı suyun ancak yarısını getirebiliyormuş. Testi her gün daha fazla su sızdırmaya başlamış.

Testi için bu durum öyle büyük utanç kaynağı haline gelmiş ki sonunda utancını daha fazla gizleyemeyerek sucuya seslenmiş: "Sahip, lütfen kır beni! At beni! Kurtul benden! Bu ıstıraba artık katlanamıyorum. Ben artık suyu tutamıyorum ve benim kusurlarım yüzünden sen her gün iki kat fazla çalışmak zorunda kalıyorsun. Benim yerime işini daha iyi görecektir bir testi al. Böylece daha az çalışıp daha çok kazanırsın... Lütfen," demiş.

"Ah," demiş sucu, "sen kendin hakkında böyle mi düşünüyorsun? Öyleyse lütfen izin ver de yarın nehirden dönerken sana bir şey göstereyim."

Ve ertesi gün iki testi de doldurup her zaman yaptığı gibi birini sopanın sağına, çatlak olanı da soluna takan sucu patikanın sağını işaret ederek sormuş:

"Ne görüyorsun, söyle."

Testi cevaplamış: "Toz toprak, taşlar görüyorum." Bunu duyan sucu yolun sol tarafını göstererek sormuş: "Peki bu tarafta ne görüyorsun?"

Testi cevaplamış: "Ah, bu tarafta çimen, yabancı otlar ve çiçekler var."

"Evet," demiş sucu, "bu güzelliği her gün patikanın bu tarafına biraz su damlatarak sen yarattın. Toprağın susuzluğunu giderdin, uyuyan tohumlara an verdin ve açan çiçekleri besledin. Her hafta patikanın bu yanından çiçek toplayıp eşime götürüyorum. Ve evimden bu yüzden neşe hiç eksik olmuyor. Evet çatlak testi, şu taşımak konusunda yeterli olmayabilirsin ama suyunu fark etmeden toprakla paylaşarak üzerinde yaşadığımız yeri besleyip güzelleştiriyorsun."

Doğan Novus Yayınları, Judith Malika Liberman,
Masal Terapi kitabından alınmıştır.

Sorular

1. Kim su taşıyormuş?
2. Sucu neden su taşıyormuş?
3. Sucu nereden su taşıyormuş?
4. Suyu nasıl taşıyormuş?
5. Testiler nasılmış?
6. Testi neden utanıyormuş?
7. Çatlak testi sucuya ne demiş?
8. Sucu testiye ne göstermiş?
9. Patikanın sağ tarafı nasılmış?
10. Patikanın sol tarafı nasılmış?
11. Sucu çatlak testinin damlattığı sularla beslenen çiçekleri ne yapıyormuş?
12. Çatlak testi yaşadıkları yeri nasıl güzelleştireyormuş?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

7. SINIF

SPOR VE EGZERSİZ

Spor ve egzersiz kas gücü ve dayanıklılığını artırır, kalp hastalığı riskini azaltır, kan basıncını düşürür, şeker hastalığını düzene sokar, kişinin kendini iyi hissetmesini sağlar, ruhsal gerginlikleri azaltır ve zayıflamaya yardımcı olur. Spor yapanlar kendilerini daha iyi hissederler, daha az hastalanırlar. Bunun nedeni vücudun ağrı kesici iç salgılarının (endorfinler) artması, bağışıklık sisteminin güçlenmesidir.

Egzersiz ve spor bir yaşam biçimi olmalıdır. Vücudun sağlığı ve dokuların genç kalabilmesi için egzersiz şarttır. Her yaşta spora başlanabilir, ancak kırk yaş üzerindeki bireyler tamamen sağlıklı da olsalar spora ve egzersize başlamadan önce doktora görünmeli ve kendilerine uygun bir program çizilmelidir. Önceden spor yapmamış bir insan 40 yaş sonrasında spora başlamak istiyorsa basketbol, futbol gibi çarpışmalı ve sıçramalı sporlardan kaçınmalıdır. Bu dönemin ideal sporları yüzme, kürek, bisiklet ve yürüyüştür. Bu tür sporlarda insan vücudundaki tüm ana adaleleri kullanarak kalbinin ve akciğerlerinin kapasitesini artırır, güçlenir. Üstelik bu sırada eklemlerine ve kaslarına herhangi bir zarar vermez. Hareket hangi şekilde olursa olsun insan vücudunu diri ve genç tutan en önemli faktördür.

Sorular

1. Spor ve egzersizin faydaları nelerdir?
2. Spora hangi yaşta başlanır?
3. 40 yaş üzerindeki kişiler egzersize başlamadan önce ne yapmalılar?

4. 40 yaş üstündeki kişiler hangi sporları yapmalılar?
5. Hareket neden önemlidir?

OKUMA METİNLERİ (ÖYKÜ)

8. SINIF

ANTİKACI

Genç Adam, antika merakı nedeniyle Anadolu'nun en ıssız köşelerini dolaşüyor ve gözüne kestirdiği antikaları yok pahasına satın alarak geçimini sağlıyordu. Kış kıyamet demeden sürdürdüğü yolculuklar sırasında başına gelemeyen kalmamış gibiydi.

Fakat bu seferdeki hepsinden farklı görünüyordu. Yolları kapatan kar yüzünden arabasını terk etmiş ve yoğun tipi altında donmak üzereyken, yaşlı bir adam tarafından bulunup yaşlı adamın kulübesine davet edilmişti. Yaşlı Adam, antikacının yürütmesine yardım ederken "Günlerdir hastaydım, odun kesmek için ilk kez dışarıya çıktım," dedi. "Meğer seni bulmak için iyileşmişim."

Diz boyu karla boğuşup kulübeye geldiklerinde, antikacının beyaz göre göre donuklaşan gözleri fal taşı gibi açıldı. Odanın orta yerindeki sobanın çevresini saran sandalyeler, onun şimdiye dek gördüğü en güzel antikalardı. Saatlerdir kar içinde kalan vücudu bir anda ısınmış, buzları bir türlü çözülmeyen patlıcan moru suratını ateşler kaplamıştı.

Yaşlı Adam, konuğunu yatırmak için acele ediyordu. Ona birkaç lokma bir şeyler ikram edip, sedirdeki yatağını hazırlarken "Bugün soba yakamadım evladım," dedi. "Ama bu yorganlar seni ısıtır." Ev sahibi, yıllar önce ölen eşiyile paylaştıkları odaya geçerken, antikacı da tiftikten örülen battaniyelerin arasına gömüldü. Ancak tüm yorgunluğuna rağmen uyuyamıyordu.

Ertesi gün gitmeden önce ne yapıp edip o sandalyeleri almalı, bunun için de iyi bir senaryo uydurmaliydi.

Örneğin, yaşamını kurtarmasına karşılık yaşlı adama birkaç koltuk satın alabilir ve eskimiş olduğunu bahanesiyle dışarıya çıkarttığı sandalyeleri çaktırmadan minibüsün arkasına atabilirdi. Hatta onları kaptığı gibi kaçmak bile olanaklıydı. Yürümeye bile hali olmayan yaşlı adam onun peşinden koşamazdı zaten.

Genç Adam, kafasındaki fikirleri düşünürken dalıp dalıp gidiyor ve rüzgarın sesiyle uyandığı zamanlar, kaldığı yerden devam ediyordu. Bu arada yaşlı adamın sabah namazına kalktığını fark etmiş, hatta hayal meyal olsa bile odun parçaladığını duymuştu. Gözlerini açtığı anda, kuzine üzerinde çorba pişirdiğini gördü. Yattığı yerden başına gelenleri düşünürken, sandalyeleri anımsadı. Hafifçe doğrulup çevresine baktı. Aman Tanrım! Sandalyelerin hiçbiri ortada yoktu. Yaşlı Adam, akşamki planını hissetmiş ve belki de uykudaki konuşmasını duyarak onları emin bir yere kaldırmıştı. Sakin görünmeye çalışarak "İliğim kemiğim ısındı."

dedi. "Çorbanız da ne güzel koktu doğrusu. Ama akşamki iskemleleri göremiyorum.. Yaşlı Adam, odanın köşesine yığıldığı sandalye parçalarından birini daha sobaya atarken: "Sandalye dediğin dünya malı be evladım.. dedi. "Biz konuğumuzu üşütür müyüz?..

Sorular

1. Genç adam niçin Anadolu'nun en ıssız köşelerini dolaşıyordu?
2. Genç adam geçimini nasıl sağlıyordu?
3. Genç adamı donmak üzereyken kim buluyor?
4. Antikacının gözleri neden fâl taşı gibi açılıyor?
5. Antikacı neden uyuyamıyordu?
6. Antikacı sabah uyanıp gözlerini açtığında ne gördü?
7. Yaşlı adam sandalyeleri ne yapmış?
8. Okuduğunuz parçanın ana fikri nedir?

OKUMA METİNLERİ (BİLGİ VERİCİ METİN)

8. SINIF

TRAFİK

Motorlu ve motorsuz taşıtların ve yayaların karayollarındaki hareketlerine "trafik", adı verilir. Yayaların ve araçların karayollarındaki hareketlerini düzenleyen ve tanımlayan kurallara ise "trafik kuralları", denir. Trafik kurallarının işleyişini denetleyen kimse- lere "trafik polisi", trafikte meydana gelen istenmeyen olaylara da "trafik kazası", adı verilir.

Trafik sorunlarını çözmek amacıyla birçok Avrupa ülkesi aralarında anlaşarak bir konsey kurmuşlardır. Bu konseye Türkiye de üyedir. Merkezi Fransa'nın başkenti Paris'te olan bu konseyin üyeleri, zaman zaman toplanarak trafik sorunlarını görüşürler. Bu konsey Mayıs ayının ilk cumartesi günü ile başlayan haftayı "Uluslararası Karayolu Güven Haftası", olarak kabul etmiştir. Ülkemizde de trafik kazalarının önlenmesi yolunda çaba gösteren kuruluşlarca, aynı hafta "Trafik ve İlk Yardım Haftası", olarak kabul edilmiştir. Bu hafta süresince; yayın organları aracılığı ile, trafik kazalarının önlenmesi için halka trafik kuralları anlatılır, trafik kurallarına uyulması gereği belirtilir. Okullarda öğrenci- lere trafik ve ilkyardımla ilgili bilgiler verilir.

Araçların ve yayaların uyması gereken trafik kuralları uzun çalışmalar ve araştırmalar sonucu oluşturulmuştur. Bu kurallardan araçlarla ilgili olanları, sürücü adayları sürücü kurslarına giderek öğrenirler ve bu kuralları kapsayan sınavlardan belli bir puan alarak sürücü belgesi almaya hak kazanırlar. Trafikte sürücü belgesi olmayanlar taşıt kulla- namazlar. 18 yaşını doldurmayanlar sürücü belgesi alamazlar. Kazaların meydana gelmemesi için trafikteki herkesin bu kurallara büyük bir titizlikle uyması gerekmektedir.

Sorular

1. Trafik nedir?
2. Trafik kuralları nedir?
3. Trafik polisi ne yapar?
4. Birçok Avrupa ülkesi anlaşarak birlikte ne kurmuşlardır?
5. Konseyin merkezi nerededir?
6. Sürücü belgesi kimlere verilir?
7. Kimler sürücü belgesi alamaz?
8. Kazaların olmaması için neler yapmak gerekir?

OKUMA METİNLERİ

LİSE

İnsanların sürekli yaşadıkları yere çevre denir. Dağlar, ovalar, çayırlar, ormanlar, göller, denizler, ırmaklar, doğal çevreyi oluşturur.

Doğal çevrenin korunması amacı ile 1972 yılında İsveç'in Stockholm kentinde Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı toplandı. Bu toplantıda çevre sorunları ele alındı. Çevre kirlenmesine karşı üye ülkeler ortak çözüm yolları aradılar. Birleşmiş Milletler Çevre Konferansında 5 Haziran gününün Dünya Çevre Günü olması kararlaştırıldı. Her yıl Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerde 5 Haziran Dünya Çevre Günü olarak kutlanır.

Ülkemizde bu amaçla 5-11 Haziran tarihleri arası Çevre Koruma Haftası olarak kabul edilir.

Çevre Koruma Haftasında okullarda öğrencilere doğal çevrenin korunması gereği öğretilir.

Hafta boyunca radyo ve televizyonda halka çevre kirlenmesi ile ilgili bilgiler verilir. Alınması gerekli önlemler anlatılır. Gazete ve dergilerde doğal çevrenin korunmasına ilişkin yazılara yer verilir.

Doğal çevrenin kirlenmesi bütün ülkelerin ortak sorunudur. Çevre kirlenmesi hepimizin günlük yaşayışını etkileyen bir olaydır. Uygarlığın gelişmesi, endüstrileşme sonucu fabrikalarda insan gücüne gereksinme arttı. Kırlarda, köylerde, doğal çevrede yaşayan insanlar kentlere göçtü. Kent nüfusu önemli ölçüde çoğaldı. Kentlerde nüfusun artışı ve endüstrileşme ile birlikte çevre sorunları ortaya çıktı. Bu sorunun en önemlisi çevre kirlenmesidir.

Başlıca çevre sorunları su, hava ve toprak kirlenmesidir.

Su kirlenmesi ile deniz hayvanlarının yaşam ortamları bozulur. Kirli sularda avlanan balık ve öteki deniz ürünlerini yemeyelim. Böyle sularda yüzmeyelim. Hava kirliliği daha çok yakıtların gereği gibi yakılmaması sonucu ortaya çıkar. Kirli hava solunuma elverişsiz havadır. Kirli hava solunum yolları hastalıklarını artırır. Solunum organlarımızı yorar.

Hava kirliliği ölümlere bile sebep olur.

Toprak kirlenmesi; çeşitli ilaç ve gübrelerle toprağın tarıma elverişsiz duruma gelmesidir. Çiftçilerimiz; tarlada kullanacakları ilaç ve gübre çeşidini ziraat mühendislerine, teknisyenlerine sormalıdır. Hangi gübrenin hangi cins topraklarda yararlı olacağı bilinmektedir. Bu nedenle; ilgili uzmana danışmaksızın ilaç ve gübre kullanılmamalı. Toprak kirlenmesi toprağın verimini azaltır. Bitki hastalıklarını çoğaltır.

Sorular

1. Çevre nedir?
2. Doğal çevreyi neler oluşturur?
3. Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı nerede toplandı?
4. Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı ne zaman toplandı?
5. Dünya Çevre Günü ne zaman kutlanır?
6. Ülkemizde çevre koruma haftası ne zaman kutlanır?
7. Başlıca çevre sorunları nelerdir?
8. Su, hava ve toprak kirlenmesine örnekler veriniz.

BAKARAK YAZMA ve SÖYLENENİ YAZMA METİNLERİ

1. SINIF

Pınar ile Emel bahçede oynuyorlardı. Hava soğumaya başlamıştı. Bir ara Pınar'ın annesinin sesi duyuldu.

- Çocuklar, hadi artık içeri gelin, üşüteceksiniz?

O gün Ayşe ile babası alışverişe gittiler. Ayşe'ye bir gömlek ve ayakkabı aldılar. Sonra birlikte eve döndüler. Ayşe gömleğini denemek için odasına gitti. Birkaç dakika sonra odasından çıktı ve annesine gömleğin kolunun yırtık olduğunu söyledi.

2. SINIF

Balıkesir'in sahil kasabalarının birinde iki balıkçı yaşarmış. İsimleri Tarık ve Ahmet olan bu balıkçılar çok iyi geçinirlermiş. Birlikte yaptıkları tekne ile her gün balık tutmak için denize açılırlarmış. Tuttukları balıkları hep paylaşırlarmış. 23 Nisan 1920 tarihinden Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmıştır. Atatürk bugün tüm çocuklara bayram olarak armağan etmiştir.

3. SINIF

Atatürk, Çankaya'daki evine dönüyordu. Yolun kenarında oynayan küçük bir çocuk gördü. Çocuğun yanına giderek ona:

- Köprüyü şuraya yap. Karıncalar rahat ve kolay geçer, dedi.

Cumhuriyet İlkokulu'nun hazırladığı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlama programında Ayşe Öğretmenin sınıfı bir gösteri hazırladı. Gösteriye

Arzu'nun babası da katıldı.

4. SINIF

Banu İstanbul'un Üsküdar ilçesinde yaşıyordu. Bu gece çok heyecanlı olduğu için uyuyamıyordu. Yarın Ankaralı arkadaşı Pelin onlara gelecekti. Hafta sonu onu gezdireceği yerleri düşünüyordu. Pelin'i Dolmabahçe Sarayına ve Kız Kulesi'ne götürmek istiyordu. Atatürk, yurdumuzu kurtarmak için 16 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Bandırma Vapuru ile Samsun'a hareket etti. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkması ile Kurtuluş Savaşı başlamış oldu. Samsun'dan Amasra'ya oradan da Erzurum ve Sivas'a gitti. Burada kongreler yapıldı.

5. SINIF

1969 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdim. Resim yapmaya karikatürist olarak başladım; çizdiklerimi 10 liraya satardım bazı dergilere. İlk sergimi de 1975 yılında Taksim Meydanı'nda açtım ve sadece üç tane tablo satarak yer kirasını ancak ödeyebildim. Her sabah sokağa çıktığımda "İstanbul'da yaşadığım için ne kadar şanslıyım!," diyorum. Ancak bir yandan da içim acıyor İstanbul için. Çözülmeyen ve çözülemeyecek gibi görünen sorunları yüzünden de değil bu. Eşine az rastlanır güzelliğe, ruha sahip yüzlerce yıllık bu kentin yakın tarihini ortaya koyan özellikli sokakları birer birer yok olduğu için...

6. SINIF

Çita kedigiller ailesinin en hızlı koşan üyesidir. Saatte 100 km hıza ulaşabilmesi çitaların en önemli özelliğidir. Bu kadar hızlı oldukları için avlarını kolayca yakalayabilirler. Bugün dünyada 12.000 kadar çita olduğu düşünülüyor. Çitalar günümüzde sadece Afrika ve Ortadoğu'da yaşamaktadır. Araştırmalar sonucunda binlerce yıl önce Kuzey Amerika ve Asya'da da çita yaşadığı tespit edilmiştir. Bilinen ilk hesap makinesi abaküstür. Abaküs, ilk kez Atina yakınlarındaki Salamis Adası'nda kullanıldı. Üzerine birçok sütun oyulmuş mermer abaküste sayıları, minik çakıl taşları simgeliyordu. Örneğin 38 sayısı, onluklar oyuğuna 3 taş, birlikler oyuğuna 8 taş yerleştirilerek gösterilirdi.

7. SINIF

Tarik Buğra Türk edebiyatının yapı taşlarından. Eserlerinde Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki dönemleri anlatır. Akşehirli olan Tarık Buğra öldükten sonra adı oradaki bir ilkokula verilmiştir. Eserlerinin özgün yanı olayların çoğunun küçük kasabalarda geçmesidir. Yazarın diğer bir özelliği halk dilini eserlerine yalın bir şekilde yansıtabilmesidir.

Ohri, 42.000 kişilik nüfusu ile Makedonya'nın sekizinci büyük kentidir. Ülkenin güneybatısında yer alan şehir, Arnavutluk sınırına yakındır. Burada bulunan Ohri Gölü tam bir doğa harikasıdır. 1979 yılında Ohri Gölü Unesco tarafından Dünya Mirasları listesine eklenmiştir. Ohri Gölü oluşum bakımından Balkanlardaki en eski ve en derin göldür. Ne yazık ki göl çevresinde insanların oluşturduğu zararlardan dolayı suyu azaltmakta bu

da gölün geleceğini tehlike altına almaktadır.

8. SINIF

Nikola Tesla 10 Temmuz 1856 tarihinde doğmuştur. Günümüzde evlerimizde kullanılan elektriğin santrallerden bize iletilmesini sağlayan teknolojinin de mucidi olan Tesla, bilim dünyası tarafından hak ettiği saygıyı ve ilgiyi görememiştir.

Mikrodalga fırın, florasan lamba, radyo gibi birçok icat bugün günümüz insanına Tesla'nın hediye ettiği icatlardan sadece bazılarıdır. Modern dünyanın temellerini atan bilim adamı olmasına rağmen Tesla 1943 yılında cebinde beş kuruş parası yokken New York'ta bir otel odasında ölü bulunmuştur.

Mahmut Sadi Yıldırım 1923 yılında üniversite öğrencisiyken Avrupa'ya eğitim almaları için öğrenci yollanacağı ilanını gördü. Sadece 11 öğrenci olacaktı, imkânsız gibi görünse de başvurmasını yaptı. Sonuç olumluydu, Atatürk isminin yanına

Berlin Üniversitesi'ne gönderin yazmıştı. Gitme vakti geldiğinde Sirkeci garına gelen Mahmut Sadi, gidip gitmemek konusunda çok kararsız kalmıştı. O arada isminin okunduğunu duydu, kendisine bir telgraf gelmişti. Telgrafta: "Sizleri bir kıvılcım olarak yoluyorum, alevler olarak geri dönmelisiniz." İmza: Mustafa Kemal yazıyordu.

LİSE

Bir sözlü edebiyat ürünü olan Manas Destanı, Kırgızların ulusal destanıdır. Manas Destanı'nı bilim dünyasına ilk kez Çokan Velihanov duyurmuştur. Onu, bir bütünlük içinde ilk kez yayımlayan ise Türkolog W. Radloff'tur. Manas Destanı'ndaki yaşamın, 9. yüzyıl sonlarına ait olduğu görüşü yaygındır. Destan, öteki büyük destanlar gibi hem bir şiir hem de tarihsel ve toplumbilimsel bir belge olarak görülebilir. Destana adını veren Manas'ın yaşantısındaki değerler sistemi, Müslümanlıkla eski Türk inanışlarının bileşiminden oluşmaktadır.

Çanakkale yakınlarındaki Truva'yı geziyoruz. Homeros'un anlattıklarına bakarsak ordular burayı ele geçirmek için ta Yunanistan'dan denizi aşmış. Savaşlar, depremler, yangınlar bu kenti kaç kez yıkıp yok etmiş. Burada zamana meydan okur gibi yükselen surlara bakıyorum. Koltuğumun altında sıkı sıkı tuttuğum "İlyada" destanı, bana koca taş bıçaklardan daha sağlam görünüyor. Bu bıçaklar, yaşamı konusunda kesin bilgimiz olmayan; ama tüm dünyada ün yapmış büyük bir ozanın sözleriyle anlam kazanıyor.

Bir harf bir insani aileyi deęiřtirir...
milleti
dünyayı

İSTANBUL
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ